

ШЫН

Ыа(о) ыба оькомунуи, кызыл хоорай комитединиң болгаш амылчы чоннарнык депутаттарынык область советиниң органы

1951
апрель
17
вторник
№ 76 (2250)
ӨРТЭЭ 20 КӨП.

Бо хүнгү солунда:

РСФСР-ниң Дээди Советиниң сессиязы (1 арын).
Совет Эвилелинде (1 арын).
Х. Базыр-Сат.—Партия чырыдышкынының өөредилгезиниң организастыг доозары партия организацияларының амгы чугула сорулгазы (2 арын).
Г. Балчир.—Колхозта партия организациязының ажылы (2 арын).
А. Санчат.—Дешилгели башкы (3 арын).

С. Матпа.—«Совет Тыва» колхозта хөрозжонер ажылы (3 арын).
Сумбуу.—Суму Советиниң ажылы экижидер (3 арын).
Н. Рагулин.—Чылгы мал ажылын хөгжүдериниң сорулгазы (3 арын).
Улустарнык тайбыңче чүткүлү сыйлыш чок (4 арын).

Политинтиг болгаш эртем билиглерни массаме

Бистиң чуртувуска политиктиң болгаш эртем билиглерин пропагандалаары амылчы чонну коммунисттерге өзүгә кызылдериниң улуг ажур-дузалыг. Ол пропаганда массаге Ленин—Сталинниң улуг идеяларын чедирип, ажылы чонну мураңкы совет кылураага хона тудуп турар.

Коммунисттер тургузушкунуң сорулгазы эртем пропагандазын улам-на калбартырып негеп турар. Ол талазы-биле улуг ажылы бистиң совет интеллигенция чорудуп турар.

Бодунуң билиглерин улуска дамчыдып бээрин күзөө бистиң чурттуң совет интеллигенциязының эң өкү төлөөдери барык-ла дөрт чылдың мурунда политиктиг болгаш эртем билиглерин негедир талазы-биле Бүгү эвилел интеллигенциязының эргелекчилери болган. Ол чылдарың ишинде интеллигенция улуг ажылы кылган. Ук интеллигенция бистиң Тыва область салбырының кеңигүнери 1950 чылда 1554 лекциялар 1951 чылдың бо каш өрткөн айларың ишинде 355 лекциялар номчааннар. Бир эвес 1950 чылда ай бүрүзүнде ортумаа-биле 125 лекциялар номчуп турган болза, 1951 чылда ол сав ортумаа-биле 175 четкен. Эш Сталинниң бүгү ажылыңарны, бүгү тараачынарың культурулук, билиг кылыр дугайында бистиң мурунку савга салган төөгүлүг сорулгазын боттаңдыраарыңа интеллигенция кеңигүнери боттарың алдарлыг ажылы-биле дузалап турарлар.

Политиктиг болгаш эртем билиглерин негедириниң Бүгү-эвилел интеллигенция — бот-тывыңыңар организастыгы, оң күжү оң бүгү кеңигүнериниң бедик идеялыңарыңа. Интеллигенция хөй хөй кеңигүнери көдөңчү чонунга политиктиг болгаш эртем билиглерин таңыштырар талазы-биле кызымак ажылдап турарлар. Ыңчалза-даа, башталдык Тыва салбыры, районнарда баштаар черлери, төлөөдери совет интеллигенцияны өзүп турар идеяның сула ажылап турар.

Чымдык районнар интеллигенцияны амылчы савга салса, оң өздүгезин улам-на күштериниң дөңгө хөмчөг албас, оң кеңигүнериниң күжү-биле чонун ортузунга чырыдышкыны ажылы экижидер ажылы калбартыр дөңгө хөмчөг чүдүлдер бар. Ындык районнарга Тожу, Монгун-Тайга, Бай-Тайга, Бий-Хем районнары хамааржыр. Чижээ, бичи районнарың бирээни болур Терек. Хөлдө интеллигенция кеңигүнери 19 кижи болуп турда ортумак район болуп Бай-Тайгада чүслө 5 кеңигүн саңатын ып турар.

Районнарың чамдык удуртук каадырлары интеллигенцияны амылчы идеяны киришпейн турарлар. Чаа-Хөлдө эш Марташ, Чөөн-Хемчикте эштер Прокуратор, Доржулдай, Царев, Каа-Хемде Дежнев, Улуг-Хемде эш Ковчук, Барың-Хемчикте эш Сурков олар чонун ортузунга лекция пропагандазын чорутпайн турар болгаш амга чедир интеллигенция кеңигүнери эвес.

Лекциянык шынары дөңгө идея теоретиктиг бедик денел дөңгө демисел болза, лекция пропагандазының эң чугула сорулгазы болур билиглерин. Лекторларнык ол номчуур дөңгө лекцияларнык материалың кайы хире билирин хынал көрбөй, ыңдыг лекторларнык лекция номчууру-биле чорудуп турар. Областың культуру-чырыдышкыны интеллигенция лекция буюрунун ажылаңкыны эш Седеңбил бо чылдың эгезинде Сүт-Хөл районуң Бора-Тайга сумузунда «Сталинчы орук» колхозтуң өөреникчилеринге амылчы бодус дугайында лекция номчуп тургаш, бодунуң чөтөгич байдалын көргүсөн. Кижиниң

Лекциянык шынары дөңгө, идея теоретиктиг бедик денел дөңгө демисел болза, лекция пропагандазының эң чугула сорулгазы болур билиглерин. Лекторларнык ол номчуур дөңгө лекцияларнык материалың кайы хире билирин хынал көрбөй, ыңдыг лекторларнык лекция номчууру-биле чорудуп турар. Областың культуру-чырыдышкыны интеллигенция лекция буюрунун ажылаңкыны эш Седеңбил бо чылдың эгезинде Сүт-Хөл районуң Бора-Тайга сумузунда «Сталинчы орук» колхозтуң өөреникчилеринге амылчы бодус дугайында лекция номчуп тургаш, бодунуң чөтөгич байдалын көргүсөн. Кижиниң

Лекциянык шынары дөңгө, идея теоретиктиг бедик денел дөңгө демисел болза, лекция пропагандазының эң чугула сорулгазы болур билиглерин. Лекторларнык ол номчуур дөңгө лекцияларнык материалың кайы хире билирин хынал көрбөй, ыңдыг лекторларнык лекция номчууру-биле чорудуп турар. Областың культуру-чырыдышкыны интеллигенция лекция буюрунун ажылаңкыны эш Седеңбил бо чылдың эгезинде Сүт-Хөл районуң Бора-Тайга сумузунда «Сталинчы орук» колхозтуң өөреникчилеринге амылчы бодус дугайында лекция номчуп тургаш, бодунуң чөтөгич байдалын көргүсөн. Кижиниң

Лекциянык шынары дөңгө, идея теоретиктиг бедик денел дөңгө демисел болза, лекция пропагандазының эң чугула сорулгазы болур билиглерин. Лекторларнык ол номчуур дөңгө лекцияларнык материалың кайы хире билирин хынал көрбөй, ыңдыг лекторларнык лекция номчууру-биле чорудуп турар. Областың культуру-чырыдышкыны интеллигенция лекция буюрунун ажылаңкыны эш Седеңбил бо чылдың эгезинде Сүт-Хөл районуң Бора-Тайга сумузунда «Сталинчы орук» колхозтуң өөреникчилеринге амылчы бодус дугайында лекция номчуп тургаш, бодунуң чөтөгич байдалын көргүсөн. Кижиниң

эрте бурунуңу сарбашкын болур төлөөдө, чогуу сарбашкын чүүдө тывылган, ол дугайында эртемни кым ажыткамыл деп айтырарың харылап чадап каан. Бо болза, лентор эш Седеңбил лекцияга белеткел чокка чораның керечилеп турар.

Совет кижилер марксисчелениң теорияны, төөгүнүң философияны, политиктиг экономияны, бүгү делегей байдалың айтырарың өөренириңге кончуг сонургалдыг. 1950 чылда бистиң областың районнарыңа партия төөгүзүң дугайында чүглө 62 лекциялар номчутпунган чорук ажылы чонун үстүдө айткан негелдерин хандырбайн турары болур.

Политиктиг болгаш эртем билиглерин пропагандалаары большевик партияның совет улустуң коммунисттер интеллигенция тургузары дөңгө маадырлыг демисел-биле үзүлбөс харылаалыг. Ыңчалза, коммунизмниң улуг тудугларын пропагандалаарыңа улуг сагыш салыры оңа чугула.

Бистиң чуртувустуң ажылы чонну күрүнө планнарың күсүдир болгаш ажыра күсүдир дөңгө социалисттер чырышты улам-на калбартып турар. Бүгү улустуң социалисттер чырышкыны киркиччилеринге эртем-техниктиг билиглерин пропагандалаары улуг дузалыг болур. Ол талазы-биле бистиң Тыва область салбырыңа аргалар улуг.

Бойдус эртемниң пропагандазын, шаңгына удур пропагандазы калбартыр талазы-биле интеллигенция мурунда улуг сорулга турар. Бо пропагандазы калбартырыңа чер-черде совет интеллигенцияны — башкыларың, эмчилериң, агрономнарың, зоотехниктериң болгаш культураның өске-даа ажылаңкыларын хаара тудары оңа чугула.

Интеллигенция ажылың кол болуу болза, бүгү делегейниң ишинде чүү болуп турарың тайылбырлаары, тайбыл, демократия болгаш социализм дөңгө демиселдин алдарлыг идеяны үзүлчү пропагандалаары болур. Демократтыг лагериниң күчүлүг күжүңү өзүдөңгө көргүсүлүшөө. Тайбылдың Пахтазы дөңгө дешилгелиг кижилерин, демократтыг күрүнелерин демиселдин пропагандалаарыңа, оң-биле кады чаа дайын белеткелниң органы, закчаларың ордандышкынарың мога-шылап чок сойгалап илередери, буржуазиянык ирзөн культуразыңа, улустуң медресинде феодализмниң артышкынарыңа удур демиселди чорудары чугула.

Политиктиг болгаш эртем билиглериниң пропагандазы—идеология ажылың чугула частогу. Партия организациялары политиктиг болгаш эртем билиглерин негедир талазы-биле интеллигенция органыңа бүгү талазы-биле дузалаары оңа чугула.

Партия организациялары лекция пропагандазын удуртуп, оң ажылын экижидер дөңгө улуг сагыш салып турар черлерде политиктиг болгаш эртем билиглерин пропагандалаары бедик чадада турар.

Эртем билиглерин калбаа-биле пропагандалаар талазы-биле бүгү байдал бистиң чуртувуста тургустунган. Политиктиг болгаш эртем билиглерин негедир талазы-биле интеллигенция кеңигүнериниң алдарлыг ажылын бистиң чурттуң хөй миллион кижилери улуг өөрүшкү-биле хүлээп ал турар.

Ам сорулга болза, лекция пропагандазының идея-политиктиг денелниң улам-на бедидер, лекция ажылыңа чаа күштери хандыдары болгаш марксизм-ленинизмниң бүгү тиелелгелиг идеяны, мураңкы совет эртемниң, техниканың, культураның чедишкенин, бир массага чедирери болур.

Олар Кара-Суг, Судак, Көк-Тад болгаш Улуг-Буга деп дөңгө улуг бугаларнык дөңгөни казып, унарың септөө. Бо чылын ол бугалар колхозтуң сугаттыг тарааларың суг-биле хандырып шыдаар.

Н. ЧЫРТАКПАН.
Олар Кара-Суг, Судак, Көк-Тад болгаш Улуг-Буга деп дөңгө улуг бугаларнык дөңгөни казып, унарың септөө. Бо чылын ол бугалар колхозтуң сугаттыг тарааларың суг-биле хандырып шыдаар.

Суггарылга бугаларының дөңгөстөрүндө

Сүт-Хөл районуң Сүт-Хөл сумузунда Киров аттыг көдөө ажылаңкы артык колхозчулары 60 ажыг кийи эртен чокчу чылдар ишинде ажылаңкы тымбайн турган сугтарылга бугаларының ашталгазын кылган.

Барың-Хемчик районда улугтар катыштырган Калинин аттыг көдөө ажылаңкы артык бо чылын 600 ажыг гектар тараа тарыры.

Ол кире хөй тарааны суг биле хандырада суггарылганың эки буазы хөрек деп чүвени колхозчулар медресе билгеш, колхозчулар Алаш бугазың алдыды казып эгелээ. Колхозчулар бу-

РСФСР-ниң Дээди Советиниң сессиязы

Апрельдин 14-те, кеңээниң баштаа Кремльдин Улуг ордузунга РСФСР-ниң Дээди Советиниң ийи дугаар хуралы ажытылган.

Президиум столунда — РСФСР-ниң Дээди Советиниң даргазы депутат Л. Н. Соловьев, дарганың оралакчылары депутаттар К. М. Абдуллин, М. З. Азизов, А. С. Борисенко, С. М. Бугузов, А. А. Ильшин, Н. А. Муравьева, И. В. Окунева, Е. И. Третьякова.

Чазак чериниң олуттарында—олурушканнар изи-биле уткуп хүлээп алган эштер К. Е. Ворошилов, Н. М. Шверник, М. Ф. Шкрятов, СССР-ниң болгаш РСФСР-ниң Дээди Советтериниң Президиумнериниң кеңигүнери, министрлер.

Илеткел кылары-биле мандат комиссиязының даргазы депутат И. Т. Грининге сөс берген.

Илеткелчи РСФСР-ниң Дээди Советиниң сонгудаларга коммунисттерниң болгаш партия кеңигүнери эвестериниң сталинчы ботунуң чайыңанчак тип-дегезиниң дугайыңа чугаалаан. Ол тип-дегеле болза, бистиң улустуң мо-рааль-политиктиг чангыс эвиниң улам-на бажыканың болгаш оларнык большевик партиянык долгандыр, улуг башкы Сталинниң долгандыр улам-на сырай катышканың керечилеп турар. Депутаттар болгаш аалчылар илеткелчиниң оң өстөрүнү үр дөңгө үзүк чок адыш чакашкыны-биле хүлээп алганнар.

РСФСР-ниң Дээди Советиниң бир дугаар депутаттыңа улуг башкычы болгаш башкы, коммунизмниң генерал-тудукчу Иосиф Виссарионович Сталин соңгуткан.

Эш Сталинниң алдары дөңгө депутаттар болгаш аалчылар улуг өөрүшкүзүн илередип, динмиттиг адыш чакшап турганнар.

РСФСР-ниң Дээди Советинге социалисттер улустуңуң болгаш көдөө ажылаңкынык мураңкы кижилери, эртемниң, культураның, уран-чүүдө-дериң ажылаңкылары, алдарлыг Совет Армиянык дайыңчылары болгаш полковочулары соңгуткан.

Соңгудурун депутаттар 29 националдарнык төлөөлекчилери болур, ол болза, республиканың улустарының аразында үзүлбөс эл-найыралың, аки-ду-ма кады ажылаңкышының илередип турар.

РСФСР-ниң Дээди Советиниң составында—хөй сангык мураңкы совет хөрозжонер—254 кижи бар.

Депутат В. Н. Лобковтуң саналы-биле мандат комиссиязының илеткелчи чангыс үн-биле бадылаан.

6 Оң дараазында бюджет комиссиязының даргазы С. П. Афанасьевке сөс берген. 1950 чылда совет улустуң ажылаңкынык болгаш культуранык бүгү адырларында чедип алган улуг чедишкениниң дугайыңа илеткелчи чугаалаан.

Бюджет комиссиязы РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң кирип келгени 1950 чылда республиканың күрүнө бюджетиниң күсүлдезиниң дугайында өтчүдөн болгаш РСФСР-ниң 1951 чылда күрүнө бюджетиниң комиссиянык чазалгалары-биле кады бадылаарың бюджет комиссиязы санал киирген.

РСФСР-ниң Саң министри депутат И. И. Фадеевтиң илеткелчиниң талазы-биле санал-шүгүмчүлөк эгелээ.

Бир дугаарында депутат П. Ф. Лада-нов (Ленинград хоорай) чүве чугаалаан. Депутат Ладанов Ленинградчылар бүгү совет улус-биле кады бистиң чуртувуска коммунизмниң тудушкуну дөңгө, бүгү делегейге тайбыңыңа намгалары дөңгө бүгү күжүн берип турарың дугайыңа чугаалаан. Улетпүрү болгаш хоорайнык ажылаңкыны улам ыңай хөгжүдөр, хоорайны чаагайыңдар талазы-биле улуг ажылы боттаңдырып турар. Эрткен чылын Ленинградчы боттуңгелери боттуңгелериниң хөмчөөлүн дөңгө улугтарыңа, күрүнө планың ажыра күсүткенер.

Россия федерациязының 1951 чылдагы бюджетини Совет Эвилелиниң тайбыңына ияк политиканың тодарай керечизи болур. Капитализм чуртта-рында, эң ылаңгыя империализм Америкада канчаар-даа аажок хөй акша хөреңгенин чөсөлөшкөң, делегейниң чаа дайыны белеткээринге чырыдап турар болгаш миллион-миллион ажылы чонун амыдырал байдалы улам аярап турар үедө Совет Эвилелинде ашка хөреңгениң дыка хөй кезин улус ажылаңкыны улам ыңай көдүрүшкүңүңе, культураның хөгжүлдезинге, улустуң чаагай амыдыралын бедидеринче угландырып турар.

РСФСР-ниң 1951 чылдагы бюджетин комиссиянык киирген чазалгалары-биле бадылаар дугайында саналды депутат Ладанов изи-биле деткээ.

Индирде—депутат Ф. З. Загафаранов (Башкир АССР). Эрткен чылда Башкириянык ажылы чонун чедип алган улуг чедишкениниң депутат Загафаранов демдеглээ. Республиканың нефтьчилери беш чыл планың долдур күсүткеш, чуртка үс-чүс муң тонна нефть продуктуларың онаалгадан ажыра бергенер. Колхозчу шөлдерге эки дүжүт-

тү өстүрүп алган, тараа белеткелниң күрүнө планың хуусаа бетинде күсүткеш, 1949 чылга бодураа күрүнөге 18 миллион пуд тарааны хөйну берген. Ниитиниң мал ажылы чедишкениниң хөгжүп турар. Продуктулук мааңык бүгү чүзүн талазы-биле 1940 чылдың денелни ашкан.

Республиканың саң, чинк, аш-чөк болгаш ыяш улустурларнык министр-волярнык ажылының дугайында элөөн шүгүмчүлөлдү депутат Загафаранов кылган.

Башкир республиканың ажылы чонун бистиң улуг Төрөөн чуртувустуң бүгү улусту-биле кады 1951 чылда СССР-ниң күрүнө бюджетиниң дугайында СССР-ниң Дээди Советиниң хоойлузуң болгаш тайбың намгалалың хоойлузуң канчаар-даа аажок улуг өөрүшкү-биле хүлээп алган. Республиканың улус ажылаңкынык болгаш культуранык бүгү адырларың чаа көдүрүшкүңүңүң чедип алыр дөңгө кызымаккай ажылаңкылар деп Загафаранов чугаалаан.

Депутат Н. И. Бобровников (Москва хоорай) дайын сөөлүңдөгү сталинчы беш чылдың планың күсүдир дөңгө демиселге найысалдык ажылы чоннарың чедип алган чедишкениниң дугайыңа чугаалаан. Москваның улустур боттуңгелери 1946 чыл-биле деңгээр-ге боттуңгелериниң хөмчөөлүн ийден ажыг каттап улугтарыңа, 1950 чылдың планың чедишкениниң күсүткеш. 1950 чылда москвалык 535 муң квадрат метр чаа чуртталга шөлүн алганнар. 1951 чылда найысалдык хоорай ажылаңкыны улам-на хөгжүдериңиң калбак программазын боттаңдырып ажурлук. 710 муң квадрат метр чаа чуртталга шөлүн ажылаңкы кирер дөңгө. Теплофикация, электрик хандырылганың, суг хандырылганың хөгжүлдезиниң, канализациянык газификациянык талазы-биле улуг ажылың уламчылаар. 1951 чылда Москва хоорайнык бюджетиниң хоорайнык ажылаңкыны улам ыңай хөгжүдөр болгаш ажылы чонун культура-амыдырал хандырылганың экижидер талазы-биле аялдарың ашталандырып бүрүңү-биле хандырып.

Депутат Л. К. Филимонов Томск областың ажылаңкынык болгаш культуру тургузушкунуң бедик темп-лериниң дугайыңа чугаалаан. Ыяш улустуруңуң боттуңгелери тургустунган, чаа техника-биле чөсө-лөгөңгөң. Балык улустуруңуң чыл-деген тудум-на бажыгып, хөгжүп турар. өлүк белеткели улугадып турар. Бо сөөлүг чылдарың ишинде колхозтар тарылга шөлүн улам-на калбартырып чедип алган болгаш продуктулук мал бажын дайын мурунда денелни ажыраан.

Областың көдөө ажылаңкыныңа чаа чериниң көргүскөн улуг дузалам-чызының болгаш колхозтарны органи-зас, ажылаңкы талазы-биле улам ыңай бажылаңкының түңнелдине тарылга шөлүн улам ыңай калбартырың. дү-жүттү бедидериниң мал ажылының продуктулук улугтарыңа бүгү ар-галары тургустунган.

СССР-ниң Дээди өөредилге министр-возу болгаш республиканың чыра-дышкыны, кадык намгалал министр-стволары областың өөредилге чер-леринге четпес дузалап турар дөңгө депутат Филимонов шүгүмчүлөө.

Түңнел чугааныңа депутат Филимо-нов 1951 чылдагы бюджетти бадылаар дугайында санал киирген.

Совет улустуң чаагай амыдыралың улам-на бедидер дугайында үргүлчүңүң сталинчы сагыш салышкының көргү-зүп турар тодаргай факт барымда-ларны РСФСР-ниң Саңгы министри де-путат М. М. Макаров көргүскөн. Үр-мөктөп садарың күрүнө өрткөн үр-гүлчү чингедип келгени-биле ажылы чонунуң бараан садып алыр аргазы ды-ка беден. Идик, пос, мебель, радио-приёмниктер, бажык хөреңгели болгаш өске-даа барааннарың чонга садары дыка улугтан.

Ажылы чоннарың болгаш албан хаа-чыларнык хөрек кырында ажыл теле-вири, колхозчу тараачынарың орул-газы үзүктөл чок өзүп турары-биле са-дып алыңкыларнык негелдөөн улугадып турар. Социалисттер улустур болгаш совет садыг садып алыңкыларнык улам-на өзүп турар хөреңгелин бүрүн хандыра дөңгө бүгү күжүн салып унур-лук. Бо чылын чурт болгаш коопера-тың улустуруңуң 20 миллиард ажык рубль түңнүт калбак хөреңгелиң бараанна-рын эвилелдин болгаш эвилел респу-бликаларнык улустуруңдан алыр ба-рааннардан ангыда аны-бүрү садыг организацияларыңа бээр ажурлук. Депутат Макаровтуң чугааның соонда РСФСР-ниң Дээди Советиниң хуралы ол хүн хадгыңаның чарлаан. (СЭТА).

Совет Эвилелинде

Хуусаазыңдан ай бурунгаар

НИЖНИЙ ТАГИЛ. Нижний Тагилдин Куйбышев аттыг заводу Сталинградтың «Гидрострой» бажык кыры чывар демир кылып бээр чыгыны алган. Вальцовщиктер Перегудов болгаш Данилов оларнык элекчи саналы-биле пландан ажыра продукцияны бээр дөңгө прокат цехинге социалисттер чырыш калбарган. Стахановчулар Павлов болгаш Савчук олар прокаты ээлегч ишинде 450 ама кылдыр улугтарганнар.

Олар боттуңгелге ажылын дүргөдеткен болгаш бир дугаар сортуң продукция үндүрүшкүңүң улугтарганнар. Бүгү коллективтиң найыралдыг ажылыңа ачызы-биле харысалгалык чагыны хуусаазыңдан ай бурунгаар күсүткенер.

Станоктар хуусаа бетинде кылдыңган

ЗЛАТОВОУСТ. Май муруну-чарымың чырыжыңды хууверинде Златовустуң машина тудуунуң заводунуң станок тудуунуңа коллективни коммунизм тудушкунуңа станоктар кылдыр хүндүлүг чагыны алганнар.

Токарь Алексей Кондинов эриилдер кезишкениң дүргөдеткениниң чедип ал, кылыгыңа ажылап кылыгыңа технологиянык өскөргөңүң кирип, кезектерни нормазыңдан ийи каттап хөйну үндүрүп турар апгарган.

Чаа тудушкунга бир дугааргы станоктар хуусаа бетинде кылдыңган. Оларны Куйбышевтин болгаш Сталинградтың суг күжү-биле ажылаңкы электри станцияларыңың, Волга-Доннуң каналың болгаш Кол Туржмен каналың тудушкунуңа чоруткан.

Украинаның ховуларында

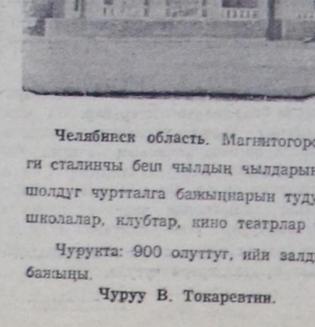
КИЕВ. Украинаның муруну талазында чаашиңнар үргүлчү чаап турар. Чугула тараал районнарың тараа тарыры черлериниң барык чартык күзүн чажып тараан тарааларың көк үнүжү-биле чыгына берген.

Ногаан шөлдер хүн-бүрүдө калбарып турар.

Чаа тараа чажылаңкы чер бүрүдө дүргөн темп-лер-биле калбарган. Апрельдин ийи дугаар беш хонунда эрте

чажып тарыры тарааларың тарылгазын база 7 областар дооскан: Кировоград, Днепрпетровск, Сталинская, Ворошиловград, Ровно, Львов, Станислав.

Ыңчалзагың Украинаның хову зоназының база ол ышкыш барың таламы хову-ылыгың областарың чартык кезээ эрте чажып тарыры тарааларың тарылгазын дооскан. (СЭТА).

Челябск область. Магнитогорсктиң тудугулары дайын сөөлүңдөгү сталинчы беш чылдың чылдарында 250 муң ажык дөрбелчин метр шөлдүг чуртталга бажыңнарың тудуп, ажылаңкы кииргенер. Элөөн каш школалар, клубтар, кино театрлар тутунган. Чурукта: 900 олуттук, ийи залдыг Горький аттыг чаа кино театрың бажыңы. Чуруу В. Токаревиниң.

Коммунизмниң тудушкуннарыңа чүктерин дүргөдеткен сөөртүлгө өри

КИЕВ. Украинаның ырак-ырак оруктары-биле дериг-хөреселдер болгаш тудуг материалдары чүдүргөн машиналар чоруп турар. Вагоннарда «Наховна ГЭС-ке», «Куйбышевстройга», «Муруну-Украинаның каналыңга» деп бижигилеп каав. Республиканың станцияларының, бедидериниң, оруктар салбырларының демир-орукчулары коммунизмниң улуг тудугларыңа чүктерин дүргөн чедирилгези дөңгө чаржып турарлар.

Муруну-чүк демир оруунуң Основная салбырыңың ажылыңнары Аму-Дарья хемде электорбелдиниң болгаш Турменияның Кол каналыңга адресинге тудуг материалдары-биле дөңгө ырак маршруттарың чүктерини органи-застааннар.

«Коммунизмниң тудугларыңа—цемент». Бо кийгырыңың Муруну-Дон

Партия чырыдышыкынынын өөредилгезин организаствыг доозары партия организацияларынын амгы чугула сорулгазы

Х. БАЗЫР-САТ,
ВКП(б) Тыва обкомунун секретари.

Партия чырыдышыкынынын өөредилгези ателгезден бээр ам 7 ай ажайп турар болгаш өөредилге чылынын төнчүзүгө чедир 2—3-ле ай артык. Мынчангаш областың бүгү партия организацияларынын кол сорулгазы болза, партия чырыдышыкынынын өөредилгезин организаствыг, бектик шынарлыг доозары болур. Ам үеде партия чырыдышыкынынын өөредилгезин организаствыг болгаш бектик шынарлыг эртерер талазы-биле бүгү чүдүр бар. Партия чырыдышыкынынын өөредилгезин чорудуп турар пропагандистерни дык хойу амин чыл иштинде айкалдап турарлар, олар ол ини чылдың иштинде пропагандасты ажалынын талазы-биле эвеш эвеш дураулаганы чедип алганнар. Коммунистерни, комсомолчуларны, интеллигенцияны өөредилгеге чүткүзүп хун бүрүдө өзүп турар. Политшкола-ларны, бөлгүмнерни дык ачкычылар, боттары тускай өөренип турарлар хергерлер чогуур өөредилге материалдары орус-даа, тыва-даа дылда бар.

Бо чылдын партия чырыдышыкынынын өөредилгезин организаствыг ателгез. Ам 172 политшколада 2.358 кижин, 16 районун партия школаларында 628 кижин, 51-го төгүзүп болгаш Ленин—Сталинни биографияларын өөренип 189 бөлгүмнерде 2.228 кижин болгаш Кызыл хоорада марксизм-ленинизмни кезээни университетинде 198 кижин өөренип турар. Коммунистерни, комсомолчуларны болгаш интеллигенцияны иштинде 855 кижин болгаш 51-го төгүзүп болгаш теориязын бот-кичээл-биле өөренип турарлар.

Партия чырыдышыкынынын өөредилгезин бо чылдын элээн организаствыг ателгез болза-даа, чамдык районнарнын политшколаларынын, бөлгүмнерин аялында улуг чептестер бар. Ындыг чорук Барыш-Хемчиктин, Кызылдың көдө районнарынын партия организацияларында бар.

ВКП(б) Барыш-Хемчик району (секретари эш Борбак-оол), ВКП(б) Кызыл району (секретары эштер Ензак болгаш Лоценко) политшкола-ларны, бөлгүмнерин болгаш бот-кичээл-биле өөренип турарларнын аялында багай удуртуп турар. Ооң түнелинде Барыш-Хемчик районунун политшколаларынын хойу 1950 чылдың декабрь 20-ден 1951 чылдың март 2-ге чедир ажал-давайн турган. Кызылдың көдө районунун политшкола-ларны болгаш бөлгүмнерин кичээлдери үргүлчү үстүр, дык ачкычылар кичээл үстүр чоруктар бар. Харында чамдык удуртуп айкалдачылар өөредилге болза, коммунистерни Устав өзүгаар хүлээлгези болурун билбейн турарлар.

ВКП(б) Уставынын партия кижигүнери, оларнын хүлээлгези болгаш эргелери деп чүдүлдө мынааар айткан:

«2. Партия кижигүнерин хүлээлгези болза:

а) бодунуң медерелин бедидер дээш, марксизм-ленинизмни үнденинерин өөренип алыры дээш мога-шылга чок айкалдаар».

Ындыг турбуза, Кызылдың көдө районунун райло даргазы Бакуров политшкола-биле бодунуң чыгыш калканынч ужурунда ВКП(б) районунун бюрозунга: «Мен өөрнемс мен, чай чок-тур, бир эвес мени албадар болунарза айкалдаас мен, ооң орунга мени айкалдап дүжүрүр»-деп чугаалаан.

Партия өөредилгезинин хүнеринде

аш Бакуров яны-бүрү хурал суглаа кылгаштың районун айкалдачыларын өөредилгеге чорутпас, өөредилге хуну үстүр чүдүр бар. Чогаалчы Фони-янынын ишинде бодунуң бүгү назы-нынын иштинде өөренип тура чок тек Митрофанушка ышкаш бодунуң өөредилгезинге сагыш салбас Бакуров-тун дугайында ВКП(б)-ниң Кызыл рай-ному, ооң секретары эштер үр үеңиң иштинде кандыг-даа хемчег албайн турган.

Барыш-Хемчик болгаш Кызылдың көдө районнарында пропагандист каадырларын дугайында сула сагыш салып турар, ооң түнелинде политшкола-ларнын болгаш бөлгүмнерин кичээлдери хой кезинде-ле куду деңгеледе эршип турар. Кандыг-даа өөредилге-де, ооң иштинде партия чырыдышыкынынын өөредилгезинде кол чүве болза, ооң идея политиктиг шынары болур деп чүвени ол районнарын партия рай-комнары ам-даа чедир билбейн турар.

Партия өөредилгезинин идея политиктиг деңгелин бедидеринин кол оруу болза, пропагандистер-биле хун бурунуң ажалы болур. Партия өөредилгезинин бүгү звеноларына программамын берип каарга-ла, өөредилге материал-дары-биле хандырып каарга-ла партия чырыдышыкынынын идея политиктиг деңгелин бедидер соруга шиттирле-тингени ол деп бодаар болза, шын эвес. Ол сорулганы чедип алырда пропаган-дист каадырларын ортузунга кижизидиле ажалынын деңгелин бедидери чугула. Пропагандистерни хойу политшкола-ларны болгаш бөлгүмнерин бир-ле дугаар удуртуп турар чүве болган толээзинде, оларнын ортузунга үргүлчүлүг болгаш бектик деңгелин ажал оңа чугула.

Өөредилге чылынын төнчүзүгө чедир артык үеңиң иштинде ВКП(б) райкомнары пропагандистерни семина-рын чорудуп, аяаа программада айткан материалдарына ханымы-биле өөрени-рин организаствыг, ол пропагандистер боттарынын өөредип турар улустарын материалды шигээдип алырынга улуг дузалыг болур материалдары өөредир.

Партия чырыдышыкынынын өөредилгезин организаствыг доозарына белет-келди чорудура ВКП(б) райкомнары болгаш партиянын эге организациялары бистин каадырларынын марксизм-ленинизмни шигээдип алып дээш өөредилгезинге, коммунистерниг политиктиг деңгелин бедидеринге улуг сагыш салыр укужурлуг.

Партия райкомнары болгаш партия-нын эге организациялары политшкола болгаш бөлгүм бүрүзүнүң байдалын тодаргай билип алы, өөредилге планын канчаар күсүдип турарын хынаш көрүп, оларнын дык ачкычыларынга болгаш пропагандистеринге кандыг дуза-ламчы негетинип турарын билип алып укужурлуг. ВКП(б) райкомнарынын болгаш партиянын эге организацияларынын талазында политшкола, бөлгүм бүрүзүнүң аялынын тодаргай өөренип көрүп алганда политшкола болгаш бөлгүм бүрүзүнүң оңагай байдалынын аялы-биле өөредилгезин доозар хуусаазын тодаргай алы болур. Өөредилге программанын эртерде далажыр чорукту болдурбас, чүге дээрге, далажыр чорук болза, өөредилгезин идея-лык деңгелин кудуладар. Өөредилге-нин шынарынын дугайында, ооң идея-лык деңгелин дугайында сагыш са-

лышык партия организацияларынын чугула сорулгазы болур.

Мынчангаш партия чырыдышыкынынын өөредилгезин организаствыг доозарына белеткелдин кол сорулгазы болза, политиктиг өөредилгезин шынарын моон сонгаар улам-на бедидери өөредилге планнарын күсүдери болгаш түднел кичээлдери бектик шынарлыг чорудары болур.

Партия чырыдышыкынынга сагыш салышыкынын кошпадып черле болбас. Кандыг-даа үеде кичээлдери ой-шаан-да чорудуп турарын, дык ачкычылар шупту кээп турарын, өөредилге матери-алдарын олар кызымаккай өөренир чоруну чедип алыр.

Өөредилге чылып организаствыг доозар укужурлуг бис. Өөредилге чылынын кол чугула чадазы болза, политшкола-ларга болгаш бөлгүмнерге чорудар түднел кичээлдери болур. Түднел кичээлдери дык ачкычылар алган бил-лигерин быжгылап алырынга дуза-ла сорулга-биле чорудар, дык ачкычы бүрүзүнүң өөредилгеге чедилгезин илерибди, ам келир өөредилге чы-лында дык ачкычы бүрүзү каяа өөрени-рил деп чүвени тодаргай. Келир өөредилге чылында коммунист бүрүзү каяа өөренири тодаргайла оларнын күзелдин барымдалары чугула.

Политшкола-ларнын болгаш бөлгүм-нерин түднел кичээлдери чорударынын мурну чырында пропагандистер семинарын чорудуп, аяаа түднел кичээлдери чорударынын чыккыч планын болгаш методиказын чугаалажыр укужурлуг.

Эртер материалдары каттаарын эки организаствыг талазы-биле, түднел кичээлдери бектик шынарлыг эртерер талазы-биле пропагандист болгаш дык ачкычы бүрүзүне тодаргай дузаламчыны партия кибнеттери көргүзөр укужур-луг.

Түднел кичээлди калбас беседанын аргазы-биле чорудар. Түднел кичээлдер болгаш теория талазы-биле беседашкынын шыналда кылдыр хул-дур чорукту болдурбас. Дык ачкычы бүрүзү бодунуң билип алган чүдүл-дери көргүзери биле оларга чогуур ырым байдалы организаствыг чугу-ла. Ооң-биле кады марксизм-ленинизм-ни бот кичээл-биле өөренип турарларын өөредилгезин контролдары, партиянын организацияларынын талазында оларга чогуур боттуг дузаламчыны көргүзери чугула.

Партия чырыдышыкынынын өөредилге чылын организаствыг доозарына белеткелге бистин областың болгаш районнарын солдунары улуг рольдуг болур укужурлуг.

Коммунистерниг политиктиг өөредилгезин партия организациялары партиянын иштиги ажалынын төвүнге тургу-зар, ол болза, марксизм-ленинизмниг пропагандазынын шынарын бедидеринге сагыш салышыкынын үргүлчү чоруду, ооң идеялык деңгелин бедидер дугайында сагыш салышыкы болур укужурлуг.

Бистин областың мурнууда туруп турар ажал-агай болгаш политиктиг улуг сорулгалары партиянын пропаган-да ажалынын улам-на айнай күштедир-рин негеп турар. Коммунистер марксизм-ленинизмниг теориязын өөренир талазы-биле оларга негелед хун бүрү-де улугадып турар. Коммунистерниг идеялык деңгелин болгаш политиктиг медерели бектик болган тудум оларнын ажалы түднелдиг болур, практиктиг сорулгалары олар чедилгезин шиттир-лээр.

ОДЕССА ОБЛАСТЬ. «Акме-четне ставни» (Думаневский район) хаваан совхозунда мал чемгереринин тускай кухнязын тургускан.
Чурукта: мал чемгереринин кухнязында чөм белеткеп турары. Чуруу А. Подберезяныни.

Планын күсүдип турар

Сүт-Хөл районунун Сүт-Хөл сумузунда Киров аттыг көдө ажал-агай артелинин колхозчулары тудуг материалдарын белеткелдин кышкы сезонда күсүдип алып дээш сорулгазын чедилгезинин күсүдип турар. Бо аразында машина орунда 5300 чюдуктарын өөртүп белеткээр. Колхоз төвүнге 500 чюдукту, аял-биле сөөртүп алган болгаш ол аял-биле 2 чаа чуртгалга бажычыларын тудуп алган. Тудуг материалдары белеткээр-биле шилин-ден үш бригадаларын чоруткан турган, оларнын иштинде коммунист эш Даянга баштаган бригада кыска үеңиң иштинде 1700 чюдукту кезип сөөрткен. Ол бригадала эштер Доржу, Коңгар, Хөкүй-оол олар хун норма-ларын 200—300 хуу күсүдип турар-лар.

Коммунист эш Ылдакпан удуртуп турар бригада 1100 чюдукту кезип белеткээр болгаш сөөртүп турар. Ол бригадала Кудуп, Херел-оол, Көпкен-дей олар улуг нормаларын үргүлчү ажыр күсүдип турарлар. Ол ышкаш эш Чигитейнин бригадасы база-ла багай эвес айкалдап турар. Колхозтун тудуг аялында кол нурузунда ком-мунистер болгаш эл идеялык колхозчулар айкалдап турар. Өгдө чуртгал турар колхозчуларын чырык чаагай бажычылар көнүрүп кинерин дүредир дээш колхоз баштаар чери бот-тук хемчеглерин апар турар.

Киров аттыг колхозтун төвү чоку кыш айларынын иштинде чараш чаагай, культурулуг колхозчу суур болуп хуула бээр маргылдаа чок.

С. СЕРИН-ООЛ.

Эки ажалдыг тудугжулар

Тес-Хем районунун Чыргалаңды сумузунда Калинин аттыг колхозтун үстүр бригадасы ийи бөлүк кылдыр тудуп алган тудуг аялынын белеткээрин база сөөртүп чорудуп турар.

Хөл-Өөжү деп черде 16 кижин састаыг бөлүк тудуг аялынын белеткел, ам 2 муң тудуг аялынын кезип алган.

Ам ол бөлүктүң 3 кижин 6 аял-биле белеткээр ыштарыны ак черге үндүр сөөртүп турар. Артыкнары кестинген ыштарыны тудугга чүгле кертиш салыр кылдыр чингедир чонуп турар. Ол чорук аял транспортуң күжүн пана-нарынга болгаш сөөртүнгөн чүтүңгү долу үнеилг болур чорууга улуг рольдуг болуп турар. Чонучуларнын иштинде хунуң ажал нормазын үргүлчү ажыр күсүдип турар мурнакчылар хой. Чижээ, тудуг бригадери эш Адыя хүнде 35 метр чудук чонор нормазын үргүлчү 150—170 хуу чедир күсүдип турарлар. Ол ышкаш бажычылар эштер Чикей, Кеңей, Седей олар улуг нормазын үргүлчү 110—120 хуу чедир күсүдип турар.

Ол бөлүк апрельдин 10-га чедир ында белеткелдин 2000 чюдукту чонуп үндүр сөөртүп деп хүлээнип алган эрестиг айкалдап турарлар.

С. ПАВУ.

Бөрү-биле демисежир

Бөрү чыл бүрү дык хой малды кырып чил турар. Ону узуткаар, мал өстүреринин күрүне планын күсүдери болза, ачыларнын ажалын күштедир-рин негеп турар.

Улуг-Хем районунун Эжымде ачы Иркин бөрү өлүрүнеге мергежээр, ол мурнундан бээр хой бөрүлерин кырып келген. Бо чылдын баштайгы ай-лазында бөзүн 2 улуг бөрүбү өлүрүс. Иркин чүгле боду бөрүнү аянап турар эвес, ол талазы-биле анык ачыларыны өөредип, бөрү өлүрүнеге организаствыг болуп турар. Чоокта чаа анык ачы Хуралчы база бир улуг бөрүнү адып каан.

В. ШОНДУ.

Интеллигенциянын район чөвүлел хуралы

Бо чылдын март 30-де Тес-Хем районунун интеллигенциянын чөвүлел хуралы болуп эрген. Чөвүлел хуралга совет интеллигенциянын улус ажал-агайынын хөгжүлденине ролюнун дугайында районун партиябинет эргелек-чизи эш Парфенов илеткел кылган.

Илеткел соонда илеткелге хамаарыштыр 10 кижин сөс апы, шүгүмчүлөк кылганнар.

Илеткелчи-даа, санал берген эштер-даа районун улус ажал-агайынын хөгжүлденине районда көдө ажал-агайыны специалистеринин, улус өөредилгезинин культу-чырыдышыкынын болгаш кадык камгалалынын айкалдачыларнын киржилгезинин ам-даа чавыс деңгеледе турарын айткан.

Районун ажалык чоннарынын ортузунга көдө ажал-агайынын, улус өөредилгезинин, кадык камгалалынын айткычыларын дугайында болгаш хуу ажал-агайлыг көшкүн амыдыралдан коллективтиг сууржун амыдыралдан артык шынарлынын дугайында лекция пропагандазынын кошнак чоруп турарын дугайында, чонун ортузунда бижикти билбес болгаш биче билдр чорукту узуткаарынын дугайында көдө интеллигенциянын сула киржилгезинге угландыр шүгүмчүлөлдөр болуулар.

Районун көдө ажал-агайы килдизи (эргелекчизи эш Биче-оол) көдө ажал-агайы специалистеринин чурттакчы чонун ортузунга көдө ажал-агай айткычыларын талазы-биле лекция пропагандазын багай чорудуп турар. Районун улус өөредилге килдизи (эргелекчизини хүлээлгезин түр күсүдип турар эш Кожурипа), ВЛКСМ райкому (секретари эш Төгүт-оол) чонун ортузунда бижикти билбес болгаш биче билдр чорукту узуткаарынын талазы-биле ам-даа чогуур хемчеглерин албайн, ол аял-биле башкылары болгаш комсомолчуларнын күжүн калбаа-биле мобилизаствайн турар.

Районда культу-чырыдышыкынын ажалынын инспектору эш Каваа ам-даа бодунуң ажалынын иштинге ханылап кирбейн, культура бажычынын, библиотеканын, кызыл өгнү ажалын экинчи деңгеледе чогуур хемчеглерин албайн турар. Районда культура бажычы районун ажалынын, албан хаакчытарнын культурулуг дыштанылганын негеледиз хандырып турар. Үргүлчү шочалыг турар. Ында-хаа ажалында от чок, соок турар. Культура бажычында лекция номчулгалары кандыг-даа план чонка таварылга болуп номчутуп турар. Культура бажычынын директору эш Кызыл-оол тергини хары-салга чок айкалдап турар.

Чөвүлел хуралдын киржикчилери районун бүгү ажалык чокунга кыйгырып үндүргөн.

О. ПАВУ.

Бышкан билигин аттесталды дээш

Сталинчы эпоханың найгамчыктыг эртеминин бединге чүткүп үер деп күзөл өөреникчи бүрүзүнүң чүрүндө четтикпейн хайып чорур. Ол күзүлдин дүлгүрү—бышкан билигин аттесталды.

Будун ай хире үе эртери билек-ле, экзаменер ателгез. Сая-сая совет школалары ол экзаменерге белеткенип турарлар. Коммунист, билиг дээш чүткүп турар, ол анык демиселдеринин аразында мен база экзаменерге белеткенип турар-дыр мен дээрзин, бодап келиринге өөрүшкү мени бүргей бээр; көшкүн чораш араттыг огу эртерин дегелем орууче кирип, коммунизмниг төлөпиг тургунуларнын одурууга туржур-дур мен деп, аас-нежиттин ачык оруунуң өөрүшкүзү ындыг күштүр. Черле ынангаш, онду класска өөренип турар, чылында өске класска өөренип турган үезинге бодаарга, кижини медерели болгаш сорулгазы тодаргай, улуг улустарнын дег апар дээрзин, кижин дораш эскерип каар—ол совет школынын чаагай кижизидикчи ажалынын түнели.

Совет чазактыг, улуг Сталинниң ада сагыш салышыкына хары кылдыр, экзаменерни эки түнелдиг дугаары бүгү өөреникчилерден негетинип турар. Ол негелдеринин чедилгезинин күсүденинин дүлгүрү бодамчалыг каттаашкында. Ынчангаш мен бүгү күжүмү каттаашкыга берип турар мен. «Каттаашкынын неңи өөредип» деп, совет школаларнын принципин боду берен, шылааргай сөстөр мээң удуртукчум аларган.

Ынчалза-даа, каттаашкы-биле кады чорудуп турар, чаа материалды быжык-биле шигээдип алырын утуп болбас. Ол ийлерин чергелештир кады чорударынын хараазы-биле, шак чедилгезинин улуг бергелери таварып келир. Шак бо бергелери ажар төлөөдө, мен шыгыны хун режими тургузуп алган мен. Ооң кол аргазы мындыг: чаа

К. ОПАЙ,
Кызылдың № 2 ортумк школанын 10 класзын өөреникчи.

Үшкү улдунда өөредилге түнели

Кара-Тал чеди чыл школазы өөредилгезин үшкү улдунда өөредилгезинин кижизидилгезин ажалы экинжидер дээш чамдык ажалдарын чоруткан.

Школадан, класстан дашкаар кижизидилге аялынын мурнуку улдундардан чүтээр эки тургузуп, өөренип эртер материалдарын каттаар ажалды чорутканынын түнелинде Ширякынын бирги «б» класзы 100 хуу, эш Кокуловтун 4 «б» класзы 100 хуу, база Хелибин оолдун, Манааштың, Очурун класстары бектик шынарлыг өөредилгезин чедип алганнар.

Ындыг болза-даа, өөредилге-кижизидилгезин ажал ам-даа чавыс деңгеледе туруп турарын башкылар совети демделгезин, Школа өөредилге программазын үшкү улдунда ниятизи-биле 78,4 хуу күсүтенини аяаа херечи болур. Багай.

А. ТАРААЧЫ,
Чаа-Хөлдүн Кара-Тал чеди чыл школазынын бажычы.

Агротехника өөредилгези эки

Кызыл районунун Сесерлиг сумузунда «Баян-Хем» көдө ажал-агай агротехника өөредилгезинин дугайында чазактыг доктаалын ботандырып, ол артелиг кижигүнери, улуг сонугаргалды өөренип турарлар.

Колхозчуларын өөредип талазы-биле районун көдө ажал-агай килдизинин кол агроному эш Тютюбева болгаш веттехни эш Чуве олар район төвүнде берип өөредип турар. Олар зооветеринариянын, чер ажалынын талазы-биле хамаарышкан эртерини өөредип турар. Бо аразында 15 удаа кичээлдер эртерин болгаш колхозчулардан аг-

ротехника өөредилгезинде 20 ажал колхозчулар доктаамал өөренип турар. Болгүмүн ажалын артелиг даргазы эш Дамдык болгаш ында партия эге организациязынын секретари эш Ензак олар эки удуртуп турар.

Колхозчулардан эштер Сеңгирги, Барына олар бүгү эртеринге кончүк эки өөренип, боттарынын хун бүрү ажал өөредилгезин экинжидип турар. Олар өөредилгезин май бирге чедир доозар дээш бүгү күжүн үндүрүп, теория-биле практиканы ажал херекке дүштүрери ботандырып турар.

Б. МОҢГУШ.

Нолхозта партия организациязынын ажалы

Сүт-Хөл районда «Сталинчы орун» көдө ажал-агай артели болза, моон мурнууда турган «Чодураа» болгаш «Совет Тываның беш чыл ою» аттыг колхозтардан каткып тургустунган районда эң улуг колхоз.

Колхозта партия организациязынын ажалында эрген отчөгүтү үеде бээр элээн чедилгезинин ажалдар бар болуп турар. Отчөгүтү үеде бээр бүгү кижигүнеринин хуралы 3 удаа болган, аяаа 19 чюдү айтырылгалары чугаалажыр шиттирилгезин, эге организациянын бюро хуралы бо аразында 7 удаа болган, аяаа 21 айтырылгаларын шиттирилгезин. Партия организациязынын хава солуну бо аразында 4 удаа үнген, аяаа 21 санныг яны-бүрү шүгүмчүлөлдиг материалдарын чырыдып бижээр.

Коммунистерниг политиктиг болгаш нини билин бедидер талазы-биле ажалды чорудуп турар. Партиянын политшколазында 27 коммунистер болгаш ВКП(б) кезигүнеринин кандидаттар өөренип турар. Бизин бөлгүмүнде 5 кижин өөренип турар. Ынчаарга колхозта бүгү чоңуң бижик өөредилгезинин бөлгүмнерин 7 көзек черде тургускан, ында 88 кижин өөренип турар. Коммунистерден болгаш колхозчулардан 88 кижин областың яны-бүрү солуннарын чыгыдып алган.

Коммунистер колхоз бүдүрүлгезинде идеялык айкалдап турарлар. Коммунистерден колхозтун тудуг ажалында—11 кижин, мал ажалында—7 кижин, хуу ажалында—13 кижин айкалдап

турар. Херезин коммунистер эштер Сат, Копеек олар тудуг болгаш школа ажалы белеткээр ажалык чоңу эки эвилелдеп турарлар.

Коммунистерден 25 кижин агитаторлар болуп айкалдап турар. Бо аразында колхоз баштаар черинан даргазынын илетини эге организациянын бюро хуралына үш удаа алган. Колхоз бүдүрүлгезинде чамдык коммунистерниг мурнакчы ролу ажал херек кырында көстүп турар. Колхозтун мал аялында да коммунистерден эш Даян-Белек төрөзүн 31 хонодан 31 хураганын, эш Бүрбү төрөзүн 101 хонодан 101 хураганын мейди камгалап алганнар.

Колхозтун тудуг суурун сайзырадыр талазы-биле ажал чоруп турар. Ам колхоз суурунда 1030 санныг чюдукту дүжүрүп алган. Тудуг ажалында эштер Семис-оол, Сарыг-оол, Лопсаң-оол, Отунпан олар эки айкалдап турарлар. Колхоз школага 400 кубометр одаар ылыгы хал, сөөртүп берген. Часкы тарылгага белеткел ажалдарын чүгээр эки чоруткан. 80 тонна урезин бар болгаш 20 андазынын, 20 иллярин бүрүн септеп алган, буга төзүндө 54 шанак дашты чынып алган, 85 гектар черин хараганын арылган аштаан, 39 гектар черде одок доккен болгаш өске-даа ажалдарын күсүткен.

Колхозтун амыдыралында болгаш ында партия организациязынын ажалында чамдык чедилгезинин чүдүлдер-биле чергелештир улуг чептестер ам-даа бар. Чүл дээш, ВКП(б) кезигүнеринде

кандидаттар-биле кандыг-даа ажал чоруттайн турар. Ооң хараазы-биле ийи кижин кандидат стаяктарын 7—7 чыл эртерип алганнар. Районун беш дугаар партия конференциязынын доктаалын 40 ажал коммунистерден чүгле 17 кижинге таныштырган. Бүгү кезигүнеринин хуралы үш удаа болуп эргезе-ла, ол дугайында бизеэн протоколдары чок болуп турар партия эге организациязынын иштиги бижик документазы эмге-сексе чок тургустунган.

Политшколанын кичээлдери чоруп турар болза-даа,

ДЕПШИЛГЕЛИГ БАШКЫ

Башкы Александра Ивановна Симеенкова 1949—50 өөрөдиге чыгында Орлб областың Димитровск хоорайнын башкы училищезин дооскаш, эге школаның башкызы деп атты алган.

Училищени дооскаш, Тыва областа көп ажылдарын чүткүлдүү-биле илереткен. Ол 1950 чылдың август айда РСФСР-ниң Чырыдышкын министрствозунун командировкасы эзугаар чедип келген. Ол ам Тере-Хөл районун Чыргаланды чеди чыл школазының 5—7 класстарында математика, чурулга, немец дил башкызы, Бешки класстын баштыгы башкызы. Оң удуртуп турар класстың өөреникчилери бири чарткы чылда өөрөдигезинге 100 хуу чедишкенин билген. Бир отчичин, 4 ударниктерлиг. Кулков, Лелетина ыкшан школаның чорсаарларын өөреникчилери ол класста амдыгаа чедир тергилдеп турар. Клас өөрөдиге программаныңдан чаңгыс-даа шак озалдавайн турар.

Класстын өөреникчилери-биле ада-делериниң катышкан хуралдарын үргүтүп эрттирип, өөреникчилериниң өг-бүлени үргүлчү эргип, оларның өөрөдигезинге таарымчалыг байдалды, бир-ай хүн режими тургузар дугайында ол ада-келер-биле беседаларын чорудуп турар.

Оң класзы арыг-шевер, шимелде талазы-биле школада бири черде. Класстың хана солуну үргүлчү орус, тыма дылдар кырында үнүп турар болгаш оң шынары кончуг эки.

Башкы А. И. Симеенкова 5—6 класстарда математика башкылап турар. Ол класстарың өөреникчилериниң математика талазы-биле билиниң шынары эки. А. И. Симеенкова өөрөдиге чыгынын үшкү улдуңуңуң эгезинден бээр колдуңда-ла хележиң чок ажалдап турар. Билчиз-даа оң өөреникчилери бергезининге таарымчалыг турар. Башкы математиканың дүрүмнерин, арифметиктиң бодагаларың кылдымгыларын уругларга көргүзүптуг майырнал-биле, мергежилдер-биле тайылбырлап берип турар. Ол көргүзүп материал чок классте кирип көрбөс. Өөреникчилерден орустап харыылаарын, улуг орус дылга ынакшып, ону хуудазарын, ону өөренири үргүлчү негел келгенини түнөсөндө, өөреникчилериниң өзөш эвес кезини орус дылга математиканың дүрүмнерин тайылбырлап турарлар. Эң ылаңгы өөреникчилер Мария, Шимит, Агана, Ажынай Шура ыкшан он-даа өөрөдиге, орус дылга илдиң чок харыылап турар болгаш чамдык таварылгаларда хелемчиле-даа турарлар.

Анык башкы А. И. Симеенкова өөрөдиге 30 чак чүктөшкенин тургаш, бодунуң башкы ажылың бири чыгында калчак индиги чедишкенин апарганмы? Өөреникчи бүрүзүңүң оңа байдалын, ажы-чарын, чүткүл сонургалын, өг-бүлөзүңдө амдыралын, оң өөрөдигезин үргүлчү өөренип, ажылың методун, өөреникчилерден негелдизин бир-ай эвес, а уругларның онзагы байдалдарыңа таарымчалыг ажалдарын чедип алганыңды; башкы бодунуң башкылап турар эртемин эки билгилде, оң программаның ханы шингээдиң алганыңды; кичээл бүрүзүңгө белеткелдерин чүгө өөрөдиге номундан эвес, харын дузалаар материалдарын номчуп тургаш, эң бодунуң, солун, билгилер, уругларның амдыралыңа холбашкан материалдарын шилип ап, ханы уткалыг белеткелдерин кичээлдегил кытып турарыңда, кичээлде өөреникчилерге

билдирдирип шингээтирер дээш чаа тема бүрүзүн, азы өөренип эртеминге көргүзүп материалын чөп хереглел турарыңда; кичээл үезинде өөреникчилерниң кичээлгегиң, сагылга-чурумин чүгө бодунче чыраа организастап билгилеринде.

Өөреникчи бүрүзүңүң айтырылганы ханы анализтеп, кичээлдегил дыйнап, салган айтырылганың харыыларын олардан долу, тодаргай негеп, харын бүрүзүн боду-биле анализтеп, гүңөп турарыңда. Өөренип турар теманың амгы үеде чүтүтүп социалистиг тургузушкуну-биле мергежилдиг хол-баштырып, өөреникчилерниң медедериңден каян-даа утундурбас кылдыр шингээтирип турарыңда.

Арифметиктиң бодалгаларын сайгарып кылдыртырда, башкы боду хол-гоарлап тайылбырлап бербейн, чүгө көргүзүп материалдарың дузазы-биле өөреникчилерге тайылбырлап, оң түңнелин берип, өөреникчилерни Соттары тускай ажалдарыңа мергежилди турарыңда. Башкы бодалгалары болгаш чижектерин чүгө өөрөдиге ному барымдаалайын, амдыралда бар турар чедишкенин чүгө бодунче чижектеринден мергежилди шилип ап турарыңда. Өөренип эрткен эрги-даа, чаа даа темаларын кичээлдегил сөөлгү чартында түнөп бергезинде, бажың оналгазын өөреникчилерге эң билгилер кылдыр тайылбырлап берип турарыңда.

Өөреникчилерниң кыдырааштарын ол эң хынамчалыг болгаш бичин-даа шын эвес бизжон арын бүрүзүн эргилдей хынал турар. Кыдырааш бүрүзүңүн чазыгыларын анализтеп болгаш хыналда ажал кылган санында оң классификациязын кылып, оларның билин кыдыраашка үргүлчү демдегел турар.

Өөреникчилерниң өөрөдигезин чыгып каар чорунуң боду-биле билгилер оң өөреникчилерни дымдыг өөреникчилерге дузалаштырып, немелде кичээлдерин тускай расписание эзугаар чорудуп турар.

Башкы Симеенкованың өөрөдиг турар класстары үшкү улдуңда арифметиканың хыналда ажалдарын чүгө «4», «5» демдектерлиг күтүскен.

Башкы Симеенкова бодунуң ажал мергежилдин бедидер сорулга-биле дуржулгалыг башкылар Мугалапов, Нурзат, Костригина оларның кичээлдеринге үргүлчү олжуржуп, бодунуң кичээлдеринге эске башкыларын чалап олуртуп, оларның арга-дуржулгаларын, берген сүмезин өөренип ап, ол өөрөдиге чыгынын эгезинден бээр 4 удаа ажал кичээлдерин эргилдеп.

Эш Симеенкова чүгө эки башкы болуп турар эвес, харын школа коллективинде бир идепкейлиг хой-шигитчилик бирозо. Ол башкыларның «хана солунун редактор, ВЛКСМ комитетиниң бюро кеңигүнү, Школада чурулга, тандык бөлүмүнү база эки башкылап турар. Районунуң култура бажыңың чынында бот-тымыгы уран-чүлү бөлүмүнүн идепкейлиг киркичизи болгаш дыйтаныр хүннерде көрүкчүлериң мурнунга совет ырларын, шүтүктерин, тандыклары чедишкениң күтүскенди чаалап алган.

А. САНЧАТ,
облоноң инспектору.

Таңды районунуң Бай-Хаакта район магазиниң эргелекчизи Шамонин садып алыкчыларның ортузунга кончуг үндүлүп. Ол садып алыкчыларга өптүг, ээлдек эки ужуражып турар. Ол мында дыка үр ажалдап, чыл планын болгаш квартал планын үргүлчү ажыр күтүскен турар.

Чурукта: эш Шамонинниң садыглад турары.

„Совет Тыва“ колхозта херэеженнер ажылы

Чокта чаа Кызылдын көдөз районунуң Кок-Тей сумузуңда улгатыр катыштырган «Совет Тыва» көдөз ажыл-агый артелинде колхозчу херэеженнерниң өчтөг-соңгудалыг хуралы болган.

Эрткен 1950 чылда херэеженнер ортузунга чоруткан ажылдар дугайында колхозта херэеженнер организациязы эш Чайымааның илеткел болган.

Эрткен чылын херэеженнерниң 17 уруу 3 удаа чоруткан, бо чылын 2 удаа хурал кылган. Херэеженнерниң бирик өөренир бөлүмнерин 2 гезек берге организастап тургускан болгаш ында 27 колхозчу херэеженнер өренип турар. Комсомолчу културмейкини Өшкү-Саар Шура неделя санында үш удаа херэеженнерни бирик өөрөдиг турар. Херэеженнерден 17 кижи солун чагыдып алган.

Колхозта күш-ажыл кылдып шыдаар 147 херэеженнер бар. Бодунуң колхозчуңуң ажал-агыйын сайзырадып алыр дээш бүгү күнүң үндүрүп идепкейлиг ажалдап турар херэеженнер колхозта өзөш эвес. Чижээ, мал ажалында херэеженнер: саанчы К. Севильбаа 200, хойжу К. Солдунмаа 286, инекчи М. Сергеевмаа 236, хову ажалында — С. Янмаа 273, С. Чайымаа 234, Кок 263, О. Янмаа 224, Ө. Өшкү-Саар 247 күш-хүннерин ажалдап алганнар.

Шанда соок, самдар кидис өтгө чурттап чораш араттын уруу М. Малчармаа ам чырык чагай бажыңда чурттап олурар. Оң бажыңыңда хлөб быжырап печка бар. Ол боду хлөб быжырып билер болгаш ында тудуг бригаданың база быжырып берип турар. Оң бажыңың ишти арыг шевер болгаш черде бажыңың ишти херекселдерин кытып тургусканы кончуг таарымчалыг.

Херэеженер ол хуралга кончуг илдеп келип киришкенер. Эң ылаңгы колхозчу 60 харлыг Салчак Долгар дай мынча деп чугалаан: «Назы харым дөгү берген болза-даа, улгатырган колхозчуңуң ажалын сайзырадырыңа кужумуң харам чок бээр иги. Меңээ таарып ажалдан айтып бээрин колхоз даргаларыңдан дилеп каар тур мен».

Устүнде чамдык чедишкениң чүлүг-биле чергелештир колхозтуң херэеженнер ажалында чептер база дыка хөй. Дыка хөй херэеженнер эркен чылын күш-хүнүңүң минимумуң күтүскенди шыдаван. Чижээ, колхозчу херэеженнерден Черносова чүгө 18, Б. Өшкү-Саар 4, М. Санчай 8, Х. Середар 2

Колхозчу херэеженнерни ажалга бүрүң кириштеринге онза чугула деп көрөш, ам туруп турар уруглар яслин апрель 25-тиң бетинде доозары чугула деп херэеженнерниң хуралы шигит үндүрүп алган. Колхозчу херэеженнер Май 1-ниң байырларыңа чедишкениң ужуражыр төлөздө, социалист чарыкша шүтүп кирип болгаш чакы хову ажалдарыңа, эң ылаңгы ногаа тарылгазыңа калба-биле киржип, көжүргөн школаны болгаш колхозчуларның чуртгалга бажыңарың тударыңа идепкейлиг киржип деп шигитрилп алганнар.

Хуралдан колхозтуң херэеженнер организациязыңа эш Оңчатмааны соңгун бадылаан.

С. МАТПА.

Чоннуң бот-онаалга үндүрүглерин чөп ажыглаар

(Редакцияга чагааларың допчулаы)

Чоннуң бот-онаалга үндүрүү болза, көдөзүн ажал-агый болгаш култура негелделерин хандырарыңа хереглээр ачка хореңини улгатырарыңа утланган хемчеглерин бирээз болур. Чоннуң бот-онаалга үндүрүүн чогур өйдүңе чыгыдырары болгаш ону чөп ажыглаар чүт бюджетинге немелде хореңи болуп турар. Ынчангаш ол бот-онаалга үндүрүүгүң доктааткан хуусаазыңа чыгып, чөп чарыдары, үре түнөлдиг болдулары суму Советтериниң кол хере.

1950 чылдың дургузуңда Улуг-Хем районунуң Чааты суму Советиниң даргалары 4 кижи, секретарлери 5 кижи солушканың ужурунда ол сумунуң сак-хөзү кончуг будулчак болгаш ол сумуга чораш районун ажалдакчылары безин сак-хөе чурумин каржызы-биле үрөп турган чүлүлдер бар. Күрүнениң беш дугаар чөзөлиң Чааты сумузуңга тардыры-биле райондан сургакчылап барган эш Бугалдай сумуда школа септелгезинге хереглээр деп мегелеп документ кытып алгаш, район банкызыңдан чоннуң бот-онаалга үндүрүү 8000 рублейни үндүртүп алгаш ол рублди чөзө тарылгазыңа ажалдап анаа-ла квитация бижип алгаш дедир чедип келген, ыңчангаш ол 8000 рубль мынчага чедир дедир суму Советинге эгитимеэн.

Ындыр турбужа, чамдык суму Советтери чоннуң бот-онаалга үндүрүүнүң хавырлыгын чогур өй-шаанда кылбас, оң үчтөг, өчтөгү чок болгаш чамдык сумулар Советтериниң даргалары хөй иштиниң ол өңчү хореңизиниң ажалгазын харысалга чок, ак сеткилди эвес кылып, найа хамаан чок чарыдары, харын-даа оон эргеш кем буруулуг эзу-биле самчыгдар чоруктары кытып турар.

Оон ыңай 687 рублди Чааты сумузуң даргазы Төмүр кандыг-даа керээ чокка улустарга хол үжүү-биле үзгелде берилеэн, а 640 рублди кымда бергени, кала-даа чарыгдарың билдирмес болуп турар.

1950 чылдың бот-онаалга үндүрүүнүң чыгыдызын Чаа-Хөл районунуң Кара-Тал сумузу 68 хуу, Ак-Дуруг сумузу 67 хуу, Чаа-Хөл сумузу 62 хуу, Кызыл-Даг сумузу 49 хуу, Урбун сумузу 35 хуу кылдыр күтүскенлеэн. Ол ыкшан 1951 чылдың бир дугаар кварталында бот-онаалга үндүрүүнүң чыгыдызын ола районун Кызыл-Даг, Кара-Тал, Ак-Дуруг, Урбун сумулар Советтери кончуг багай чорудуп турар, а Чаа-Хөл суму Советиниң даргазы Норжук бо хүнге чедир чаңгыс колхоз-даа чыгып алба. Харын-даа ук Норжук сумуда школа септелгезинге хереглээр-биле 1950 чылдың декабрь айда район банкызыңдан чоннуң бот-онаалга үндүрүү 2725 рубль үндүрүп алган. Ол түңнүң чөп чарыдалын районунуң сак-хөе кидизинден хынал көөрге, ыңча рубль-биле бо хүнге чедир чаңгыс-даа бодуң чүлү чок, харын оң иштинде 1900 рублди өске кичиге берген кылдыр меге ат салгаш боду ажылгап алган болган, өске түннерни кандыг-даа керээ документ чокка анаа-ла хол үжүү алгаш улусна чөзөгө берилең болган. Ол-ла сумунуң секретари турган Лопсак 1950 чылда-ла 334 рублди боду ажылгап алган турбужа ону мынчага чедир төлөтирп алган.

Ол ыкшан Сүт-Хөл районунуң Алдан-Маадыр сумузуңда бот-онаалга үндүрүүнүң чыгыдызы база-ла кончуг багай чоруп турар. Сумунуң чоңу кижи бүрүзү мынчага чедир чеже рубль төлөзү, оң конук хуусаазы билдирмес болуп турар. 1951 чылдың 1 дугаар чартында 5200 рублди чымр планын турган болза, бо хүнге чедир оон чүгө 20 хире хуузу чыгдырган турар.

Эрткен чылын колхозна уруглар яслин организаставааны-биле дына хөй колхозчу херэеженнер күш-хүнүңүң минимумуң чедир ажалдап албайн турганда кандыг-даа хемчег албааннар. Партия эге организациязының секретары Мөн-дүргө, Сувак олар колхозчу херэеженнер ортузунга партия-кижиңизидиге кылдыр кончуг чептес ийиле шүт чорутпайн турганнар.

Устүнде чептестерниң чыгыдызы болза, чер-черлер Советтери бот-онаалга үндүрүүнүң хавырлыгын ийни череңиң айтырып кылдыр көрүп, ону чүгө сак-хөе кидистерин ажалы кылдыр көөр кончуг шын эвес билгилерниң чыгыдызыңдан болуп турар. Оон ыңай райкуускомнар, районнарны сак-хөе кидистери сумуларда чоннуң бот-онаалга үндүрүглериниң хавырлыгын чорудулазын, оң үчтөгү, чөп чарыдалын сонууртап көрбөй, хынавайн турарыңда чоннуң катыштырар ачка хореңизин чогур сорулгазыңа эвес, өскөр ажылгап турарыңың кол чыгыдыгыңа ында деп Чаа-Хөл районундан Кунгаа, Сүт-Хөлдең Александр, Улуг-Хем районундан Бал-Доржу олар шүтүмчүлөр турарлар.

Эрткен чылын колхозна уруглар яслин организаставааны-биле дына хөй колхозчу херэеженнер күш-хүнүңүң минимумуң чедир ажалдап албайн турганда кандыг-даа хемчег албайн турган. Колхозчу херэеженнерге уруглар ясли ажалдап бээр дугайында колхоз баштаар чери-даа, партия эге организациязыңа хемчег албайн турган.

Устүнде чамдык чедишкениң чүлүг-биле чергелештир колхозтуң херэеженнер ажалында чептер база дыка хөй. Дыка хөй херэеженнер эркен чылын күш-хүнүңүң минимумуң күтүскенди шыдаван. Чижээ, колхозчу херэеженнерден Черносова чүгө 18, Б. Өшкү-Саар 4, М. Санчай 8, Х. Середар 2

Хуралдан колхозтуң херэеженнер организациязыңа эш Оңчатмааны соңгун бадылаан.

Устүнде чамдык чедишкениң чүлүг-биле чергелештир колхозтуң херэеженнер ажалында чептер база дыка хөй. Дыка хөй херэеженнер эркен чылын күш-хүнүңүң минимумуң күтүскенди шыдаван. Чижээ, колхозчу херэеженнерден Черносова чүгө 18, Б. Өшкү-Саар 4, М. Санчай 8, Х. Середар 2

С. МАТПА.

С. МАТПА.

Чылгы мал ажылын хөгжүдериниң сорулгазы

Тыва автономнуң областа чылгы мал ажылы болза, көдөз ажал-агыйда мал ажылының кол адмы болур. Тызың анык өскөннөриң талазыңдан чылгыга ынакшылы онза характерлиг болуп турар.

Улуг-Хем районда Ленин аттыг колхозун ажалың айттары кем-буруулуг чоруктуг уламы-биле хорал турар. Чудал өлгөн малды кандыг-даа көрүңде чокка мал хөөрүнчө аппарып каап турар. Чудал өлгөн малды актызын тургуспайн турар, арып басыраан болгаш илдеп өлгөнниң чыгыдызын ажалдап илдеппейн турар. Кем-буруулуг үлүг-геди-биле колхозка когарал чедирип турар буруулуг кижилерин колхозтуң баштаар чери-даа, зооветажылдакчылар-даа, районунуң көдөз ажал-агый кидизин-даа шыңгы харысалгага кирбейн турары шын эвес. Колхозтуң баштаар чери болгаш оң даргазы эш Лопсак чамдык кижилерин ажалың хоралакчы чоруун эскербейн турар.

«1950—1951 чылдарда колхозтарга, совхозтарга болгаш чылгы заводтарыңа чылгы мал анылын хөгжүдөр планының дугайында» партия болгаш чазактың салган сорулгазын күтүскенлеэн, Тыва автономнуң областың колхозтары 1950 чылдың түнөлдөрүн эки көргүзүлгө-биле үндүргенер. Бо дугайында чылгы мал анылын хөгжүдөр талазы-биле Тыва область 1950 чылдың январь 1-де Совет Эволюция мураакчыларын саныга кирген деп ССРЭ-ниң Көдөз ажал-агый Министрствозунуң дыйнадын шыңзыктырып турар.

Эрзин районунда эш К. Овааты даргалаан «Чаа орук» колхоз күрүңе планын 115 хуу, а кулунарыны — 139 хуу күтүскен болгаш 100 баш беден 90 баш кулунары алган.

1950 чылда чылгы мал ажылын хөгжүдөрүң күрүңе планын область индизинде 119,9 хуу, оң иштинде кулунарың планын 131,8 хуу күтүскен. 100 баш бедерден ниити алыр кулунарың саны 1949 чылга удур 10 баш ажыр өскөн. Оң-биле кады улуг болгаш чаш малдарың хорал үнери дыка кызырылган.

Эш К. Овааты 1950 чылда бодунуң колхозуңга Дон уксаалыг урелиг аксырны садып алган. Аксыр колхозчуларның сагыш салымшыкы-биле бүрүгетинге, аксырга тускай делгем, чырык, чылгы каяаны туруп бергенер, ону ажаап азыраар тускай ажаакчыны тургусаш, хүнде 6—8 килограмм суланы, чаа дүжүтү алгыже чедир, оң хереглелин эзугаар үскен болгаш эки шынарлыг сизини белеткеп берген. Зоотехниктерниң тургускан хүн чурумун эзугаар аксырны чегерип, арыгдал агараладып турар.

Чылгы мал ажылын културтуг чорударыңа болгаш чылгының шенелде шыгалдазын кыларыңа олжускомнуң шигиттерин эзугаар Кызыл хоорайда областың ипподромунуң суурун салган болгаш харын анаа 1950 чылда колхозтарың болгаш совхозтарың 100 ажал айттарың шыгалдазын чоруткан. Ипподромну моон соңгаар улам ыңай сайзырадыр деп турар. Колхозчу чылгы мал ажылың дузалам чызы-биле 60 үрелиг аксырлар ажаап тудар күрүнениң айт каязыңа Чадаа, нада тургускан.

Урелиг малдарга кичээлдегил сгыш салымшыкын Эрзин районунуң «Кызыл Сылдыс», Тес-Хем районунуң Ленин аттыг, Таңды районунуң «Революцияның чалбыжы», Буденный аттыг, Кызыл районунуң «ТАРН 12 дугаар Улуг хурал» колхозтарда болгаш өскөдө чамдык колхозтарда тодаргай илереп турар.

Эрзин, Тес-Хем, Бин-Тем, Улуг-Хем, Току болгаш өскө-даа элээн хөй рай-

оннар чылгы мал өстүрер талазы-биле онза шыгарал үнгөн болгаш бедик көргүзүлгөни бергенер.

Чылгы мал ажылын хөгжүдөрүң планын Тес-Хем району 168,1 хуу оң иштинде кулунарыны — 187 хуу күтүскен. Колхозтар чылгы малдың баш санын хорал үнерин өзөөдир талазы-биле дыка чедишкенин чедип алган. Эрзин району 100 баш беден 83, Току району 73 кулунары алган.

Урелиг малдарга кичээлдегил сгыш салымшыкын Эрзин районунуң «Кызыл Сылдыс», Тес-Хем районунуң Ленин аттыг, Таңды районунуң «Революцияның чалбыжы», Буденный аттыг, Кызыл районунуң «ТАРН 12 дугаар Улуг хурал» колхозтарда болгаш өскөдө чамдык колхозтарда тодаргай илереп турар.

Улуг-Хем районунуң Мичурин аттыг, Бин-Хем районунуң «Искра» колхозтарда херектиң байдалы оон дээрде-вейн турар. Колхозтарың баштаар черлери ажалын малдарың чакы таларыга белеткээр ажалды кошкан чорудуп турар. Ажалын малдарың арганы холун эрттир, ооргазы ойбак, кодурулу, чакы тарыла үезинде мал челиниң курамыларын тургускан болгаш бедер ара салып турар чүлүлдер бар, чылгы мал ажылында ам-даа өзхарысалга чок чоруктарың узуңаар.

Урелиг аксырлар холун эрттир арган, хирлиг байдалда туруп турар. Мичурин аттыг колхозта садып алган урелиг аксыр эки хайгаарал чок, дунеда, хүндүс-даа чадагай черде ажаалга чок туруп турар.

Участотарың болгаш пунктларың, зооветажылдакчылары малдың ажаалгазың болгаш азыралың чок чурумдарын хайгаарар көрбөйн турарлар, малды кемдилер болгаш өлүрөр чорукту сагышты-биле үлгүлдеп турар ак-сеткилди эвес кижилерни материалды харысалгага киирер дугайында

чазактың шигиттерин олар күтүскенди турар. Белерниң ара салыр чорундан кулунарың камгалал алыр дугайында кичээлдегил салбайн турарлар.

1951 чылда чылгы малды баш санын шынары экижеринге эргилдең болгаш шигилдең чылы болдулар болгаш кол утанышыкыны мичуриниң эртемчел салган турар ужурулу. Чүлү дие, чаш малга ажаарыны, азырап чегертериниң бүгү байдалдарын тургузар, ажал-агыйн өөр чылгылыг кылдыр чорударыңа малды хынамчалык-биле шилип алыр.

Өске областарнык мурнакчы колхозтарының фермаларың практиказыңда үлгелер ап, 100—150-ден өзөш эвес санын белерлиг колхозтар аразының өөр белерин кадып организастаарын, 1951 чылда чылгы малды тарып боозадыр пунктларың организастаар деп турар Бин-Хем, Чаа-Хем, Таңды, Улуг-Хем болгаш Чөөн-Хемчик райондарыңа көдөз ажал-агыйн область эргеле-тил сумелеп турар. Чылгы малды тарып боозадырын организастаарың шак ыңдыг аргазы болза, областың эң дээр урелиг аксырларын чөп ажыглаар болгаш ап турар кулунарың уксаазын дүргөн көүдөдир, кулунарыңың хузуун дүргөн көүдөдир, белерниң кызыраар чорун өзөөдир, халдавырлы аарыларың узуңаар, малды эр. кызынын хар-назының айымы-биле үскен бир өөрге 100 баш санын чаш малдарыңдан турган колхозтар аразының өөр чылгыларың ажаалгазын өске районнарга немей органи-астаар талазы-биле колхозтарга дузалаар. Чылгы малды шак мындыг ажаалгазы күш-ажылдың бүдүрүчүлүүн бедидер арганы бээр, одарларын чөп ажылаарыңа дузалаар, үзүктөл чок кулунашкынын хандырар.

оң чаңкытырылганы болгаш шыгалдазын организастаары тергин чугула болуп турар. Ол чорук чылгы малды ажалга шыдалгыр күштүг эрес кылдыр өстүрүп доруктарыңа дузалаар.

Ол инициативаны колхозтарың баштаар черлери, ылаңгы Улуг-Хем районунуң «Күш-ажылдыг хосту» колхозтуң чылгы мал фермазының эргелекчизи эш Д. Л. Вагрецов, улуг айт ажаакчызы К. Ф. Влинов, чылгычылар эштер Толош Сундуй, Тоңгак Часкал оң ыкшан ав-сеткилдиг дуржулгалыг чылгычыларың холунга шигиткен турар ужурулу. 1951 чылдың март 4-те болган ол колхозтуң баштаар чериниң хуралыңа колхозтуң даргазың орачакчызы эш Т. И. Макавиниң чугалааны болза: «Бис мынап-ла чылгы мал ажылын ав-сеткилдиг бүзүредиги кижилерниң холунга шигиткен берген бис, колхоз ийи чылдарың иштинде алган кулуннар ыкшан ол хире санын кулунарың каян-даа көрбөз. 1949—1950 чылдарда төртүңгөчү хире кулунарың болуп турарыңың көр

Улустарнын тайбыңче чүткүлү сыйлыш чок

(„Быжыг тайбың дээш, улус демократиязы дээш!“ — деп солунуң арыннарындан)

Чоокта чаа Бухарестиге «Быжыг тайбың дээш, улус демократиязы дээш!» — деп солунуң өлчөчүлгү дугаары үнгөн. «ССРЭ — тайбыңың болгаш улустарнын айыл чогуңуң камгалалында» — деп мурнуку чүдүлгү солунуң бийик турары болза: Улуг Ленинниң чагыгынагы шынчы, улуг баштыңың болгаш башкы эки Сталинга баштаган совет кижилерниң бүгүлө угаан бодалдары, тура оруу болгаш аңыл херектери тайбыңың камгалалыңа, быжыгларыңа, соң эки чаагай байдалын коммунизми дугарына акымлаарыңа уланган. ССРЭ-ниң 1951 чылдагы күрүне бюджетиниң чүдүлгү бурдуңуң совет улустуң тайбыңа, коммунизмге буруңгаар көжүрүңе сыйлыш чок тура оруу көрсүтүң.

Тайбың тургузуушкунуң фронтунга ССРЭ-ниң тилелелериниң бүгү делегейге төөгүлүгү укур-дузалыңа демдеглевшаан, солунуң бийик турары болза: «ССРЭ-де коммунизминиң тургузуушкуну болза, тайбыңың камгалалыңың болгаш быжыгларыңың кол чүдүлгү бирээзи болур. Коммунизминиң сууру бекке болгаш улуг болган дудум-на, эоң саялдар хамаарылгалың күжү улам-на улуг болгаш бүгү чурттарың бодуң кижилерине улам-на көскү болур. Совет социализм укур-дузалыңа мого-күчүлгү болган дудум-на улус демократиязыңың чурттары улам-на быжыг болур, чүгө дээрсе ол чурттарда социализм тургузуушкуну ССРЭ-де коммунизминиң тургузуушкунуң чедишкени-биле харылзаалың, чүгө дээрсе, улус демократиязыңың чурттары боттарыңың тургузуушкуну күш-ажылыңа ССРЭ-ниң акы-дудума ак сеткилдиг дудалачызың ап турар.

Совет Эвилелиниң чедишкенини тайбыңың болгаш демократияның күчүлгү бүгү лагерин быжыглар турар.» ССРЭ-ниң Дэди Сведениң хүлээп алганы Тайбың камгалалыңың дугайында хоойлу империалистерниң дайн белекпей турарына укур демиселе улуг укур дудалың болур деп мурнуку чүдүлгү солун айтып турар.

Солунуң бирги арында Тайбың камгалалыңың дугайында хоойлуну болгаш совет чоолаткан, ССРЭ-ниң Дэди Сведениң депутаты П. Павленкоңуң «Күш-ажылдың болгаш тайбыңың сессиязы» деп чүдүлгүн парлап үндүргөн.

Ол солунда анык хөй чүдүлгү империалисттер дайн кышкычыларына укур, тайбың дээш күшөлүшүп турар улустарның демиселиниң дугайың чу-галлап турар.

Швецияның коммунисттер партиязыңың даргазыңың оралкычы Халдинг Харберг, «Швецияда тайбыңың күжүңүң быжыгларыңыңың» деп чүдүлгүне Швецияның чааа маршаллазыңа атылган чурттарыңың ботлугна катышканың болгаш харын-даа Вашингтон, «Маршаллдың планы» Барың Европаны чепсеглээрине акым-биле хуулдурганың болгаш соң аңыл-агыиң дайн үезинде таарыштыр эде тургусканың соолунде бейин ол блокка киржирин үргүлчүлгү турарыңың дугайың бийик турар. Чурттуң эконом, саң-хөө болгаш социал айтырыларыңың дугайында политикадың хынаар эргелиг американың хынада комиссиязы Стокгольмде үндүлгүлүп турган. Оң түңнелинде швед кроннуң үези 30,5 хуу кудулатынган. Империалисттер Совет Эвилелинге болгаш улус демократиязыңың чурттарыңа укур белекпей турар дайыныңа киржир кылдыр белектер сорулга-биле швед улусту идея талазы-биле сургаар чорукту кылып турар. Ындыг-даа болза, швед улус дайыны күзевей турарлар. Тайбыңың камгалалың бодунуң кол сорулганы деп Швецияның коммунисттер партиязы санап турар. Чепсек бугурууга-биле хол-башкан аар бергениң күштелишиңизге удурлавышкыңнар чуртта өзүп турар.

Швецияны Атлантик пактызыңа катыштырганыңа чүгө аңылчын аңгы эвес, улустуң өскө-даа кезектери улуг күштүү-биле удурлап турарлар. Беш улуг күрүлгүлөрүң арасында Тайбыңың Пактызың чар дугайында Тайбыңың Бүгү-делегей Чөвүлгүлөрүң Берлинге болган сессиязыңың Кыйгырыңага катышкан Швецияның тайбың риксадагы марттың 3—4 хүннеринде Стокгольмге болган болгаш ол Кыйгыртыңың ааңгана ат салырын Швецияга чорудар деп доктаткан.

Францияның коммунисттер партиязыңың Топ Комитетиниң кежигүңү Райль Калас, «Францияда фашисттер өлүрүчү чорукка болгаш позиция алаашкыныңа укур» деп чүдүлгүне, бадылаашкына киришкенде бир дугаарында турар партия болур компартияның парламентиңе төлөөлөкчилээр эргези шуут казытылган турарын чедиң алары-биле Францияда америк партияның удуртучулары бүгүлө аргалары хереклеп турарлар деп айтып турар.

Бүгү делегейниң демократтыг организацияларыңың удуртур органнарын Францияга турарын чөпсөзөргөн чорук болза, чазактың полициясы болгаш фашисттер бийдалын көчүрүп алды-биле көргүскөн. Францияда солтүп турар чазактар Вьетнамда дайыңа укур мадырдыг демисекип турар кижилерни иштеп сүрүп турар болгаш аялал турарлар. Барың социалисттер баштыңың кыл ол хирлиг аңыл-чорудулга көчүрүп кезелдиг кирип турарлар. Иштиги херектер министриниң хүлээлгезинге турган Жюль Мок аңылчыннарын ханып дөжөн. Иштиги херектер министриниң оралкычы барың социалист Эжен Тома болза, Герининиң үлгери-биле коммунисттер партияга укур бужар бак нүгүлдешкени кылдыр сорулга-биле эргези болгаш өлүрүчү чоруктарыңа организациястап турар.

Ындыг-даа болза, ол бүгү полиция алаашкыны коммунисттер партияның саялдар хамаарылганы бичиледиңи шыдаан. 1951 чылдың январь, февраль айларында Францияның коммунисттер партиязыңа 20.000 аңгы чаа кежигүңнөр кирген. Коммунисттер партия болгаш демократтыг организациялар полиция шаажылыгына укур соолгу үеде улуг чедишкенини чедиң алганнар. Шериг материалдарын сөөртүргө укурланган Жанну Питавадиди болгаш Ронандан өскө-даа черлерде тайбың дээш демиселчилерниң Лионун шериг трибуналы агартып салган. Инди-Кыдатта дайыңа хереклээр-биле белектер чүдүргөн эшелонунуң оруун дудулаары-биле демир орук оруун дуй турлаар эрес маадырдыг. 22 харыг херезең Раймонда Дьенни хуусаазыңа 48 хонук чептээнде хостаан. Сен-Бриенниң тайбың дээш 12 демиселчилерни агарткан. Ындыг түңнелдер болза, плалашыңга укур демиселчил чедишкениниң болуруна бүзүрээр чоруктуң эзегинге арганы берген. Кандыг-даа фашисттер хоойлуну ботандырарын, харында ыңдыг хоойлуну парламент хүлээп алганда бейин бодурбайн барып болурун көргүскөннөр.

Мексиканың коммунисттер партиязының чингине секретари Дьяносно Эснана «Мексиканың улустуң тайбың болгаш национал хамаарышпас чоруу дээш демисели» деп улуг чүдүлгүне, америк империализм Мексиканы канчаар кудданып басып турар дугайында хөй саныг барымдаалары көргүзүп турар. Мексиканың ам даштыгыга эрези 4 миллиард мексика песодан (акша) аңыл турар.

Мексиканың революстуг болгаш депшилетиг шимчээшкениң топ сорулганы болза, национал-демократтыг болгаш антиимпериалисттер фронтунуң организациялары болуп турар. «Өскө демократтыг болгаш патриоттук бөлүктөр-би-

ле кады аграр реформазың мооң соңгаар чорудары дээш политиктиг болгаш хамааты эргелериң хүндүлгүлөрү дээш, ол эргелериң аныктарга болгаш херезеңнерге неггередири дээш, залбак улус массаларың соңуургалыңа таарышкан эконом политика дээш, чурттуң эконом хөткүлдөзи болгаш аңылчын чонириниң амдырал чурталлашыңың деңгелиң бедидери дээш, чурттуң үндөзүн хоойлузуң амдыралга ботандырары дээш, тайбыңга укур болгаш тайбың дээш империализмге укур чурттуң хамаарышпас чоруун, тускай эргелериң камгалалы демиселди чорударыңа аңылчын аңгыдан болгаш тараачыңнардан аңгыда биче буржуазия болгаш национал буржуазияның чамдызы ол фронтунуң составына кирер укурлуг» деп Эснана демдеглей турар. «Национал демократтыг болгаш антиимпериалисттер ол фронт аңылчын аңгының удуртуру ролинге аңылчыннар биле тараачыңнарын арасында сырый харылзаазыңа дайып укурлуг. Мексиканың коммунисттер партиязы «аңылчын аңгының өсүлүгү мурныкчызы болуп укурлуг» — деп Дьяносно Эснана бодунуң чүдүлгүндө делгертенди-биле бижээ.

Ол-ла солунда Тито-Раковичиниң фашисттер көрүм-чурмунага югослав улустуң удурлавышкының өсүшкүңүнү дугайында югослав политиктиг рантиларын солуннарыңың допчулаптын парлаан. Югославияны улустарыңың америк империализминиң сатынчыларыга укур демиселчилер өзүп турарыңың дугайында херекчилер биле допчулап бүрүн долдурганган. Югославияның пролетариаты эң-не организаастыг демиселди чорудуп турар. Массалыг дедирленишиңизди болгаш аңылга үнмөстөзүңүң түңнелинде 1950 чылдың чүгө 8 айларыңың дугайында Югославияда 120 миллион аңылчын-хүннери халас эртен. Бюджетке 35 миллиард динарларның когаралын чедирген, а шериг үлөтпүрүңүң бугурулгези 30 хуу кудулаан. Сушактың болгаш Риеканың аңылчыннары 1950 чылдың ноябрьде шериг материалы чүдүргөн вагоннарыңың чүгүңү дүжүрүндөн ойталааннар. Сөөлгү үш айларыңың дугайында югослав аңылчыннар таңка негектерин бугурурундон болгаш шериг материалдарын сөөртүрүндөн ойталаан таварылгалар 1000 аңыг болтулаан.

Кезек бөлүк тараачыңнар Ранковичиниң полицияларыңа боо чепсектиг удурларың турарлар. Цазин хэорайның кыдыгылыңа тараачыңнар боозун туруп алгаш боттарыңың эт херекчилер фашисттер дөргөбелерден камгалал турганнар. Тура-халчыл көлөңнөрүңи томаарыгы-биле Баян Луза хоорайдан 179 дугаар полканы чорудупкан турган. Элөөн хөй шыңгы тулушкуннарыңың сөөлүңдө тараачыңнар дагже аткаарлай бергеннөр. Раковичиниң полициялары Цазинде тайбың чурттакчыларың черлик арастан өзүзү-биле аажылап эгелзэн. Араатанзаан полициялар кижилери, херезеңнерни, кырганнары-даа, бичи уруглары-даа хамаан чокка ол-ла черинге боолал өлүрүп турганнар. Капитал Орчич Луна болгаш подполковник Милутич солдаттар көрүп турда-ла дөрт бичи уругларың өлүргүлгүлүп кааннар. Цазинге болгаш оң кыдыгылыңа 800 аңыг кижилерни туруп бажынаан. Тайбың чурттакчыларың дүржөк багы-биле аажылап турганың көрөш, солдаттарның ортузунда улуг килеңчөшкүнү көрдүп турган. Поручик Милош Маняиче укурткан элөөн хөй солдаттар болгаш унтер-офицерлер тура-халышкан тараачыңнарың талазымче шилчи бергеннөр.

Тайбыңың херезеңге идепкейлиг бараалгаарының үлегер-чижээ

БУДАПЕШТ. «Улустар арасыңа тайбыңың быжыглары дээш» деп делегейди Сталинчы шаңналдарын тышсыр дугайында дыңдадыгы тайылбырлап угаатпышаан «Сабад нег» солунуң бижээни болза: делегейниң Сталинчы шаңналдары болза, тайбың дээш демисекип турар совет Эвилелиниң улустарыңың таза бүгү улустарыңың улуг хүндүлелин, тайбыңың херез дээш кым кызмак демисекип турарын көргүзүп турар. Тайбың талазы-биле делегейни Сталинчы шаңналдарын алган тайбыңың демиселчилери аңгы-аңгы чурттарда чурттал турарлар, база олар өлүмүнүң болгаш үргөздөшкениң күш-

теринге укур амдырал, база тургузуучу чүдүлгү дээш демиселди чорудуп турарлар. Оларның оран-делегейин канчаар билип турары, политиктиг үзөлдери, шажын-чүдүлгелери бир дөмей эвес. Ынчалза-даа чаңгыс-ла чүвө оларны сырый катыштырып турар боттарыңың күштерин харманнамади, олар улустарыңың тайбыңы дээш, найыралы дээш демисекип турарлар.

Венгрия улусуна база тайбыңың херез дээш шылгарангай демиселчилерни байырлап турар болгаш бүгү делегейге тайбың дээш улуг демиселе үлгөрү-чижекти олардан алырын хүлээнип турар. (СЭТА).

Кореяда болуушкуннар

Улустуң армиязының Кол командьаланың дыңдады

ПХЕНЬЯН. Кореяның улус-демократтыг республиказының Улустуң армиязының Кол командьаланың апрель 11-де дамыткан медээсинде чу-галлап турары болза, фронтунуң бүгү участоттарына Улустуң армиязының кезектери кыдат эки-турачыларыңа отрядтары-биле кады дайыңа укур кадыг-дошкун тулдуушкуннар чорударын үргүлчүлөп, оларга улуг чидиргилери таварыштырып турганнар. (СЭТА).

Американың Пхеньяны бомбалары үргүлчүлөп турар

ПХЕНЬЯН. Апрельдин 10-да дүшпөт, америк самолеттар база ката Пхеньяның бүгү чуртталга кварталдарыңа чүс-чүс бомбалары октааннар. Чуртталга чонун ортузунда дөң хөй өлүм-чидим болган. Хоорайга транспорт шимчээшкени доктаап, телеграф болгаш телефон харылзааны үрелип, электри станциязы аңылдавып турган. (СЭТА).

Японияга чаа америк шериглерниң келгени

ЛОНДОН. Рейтер агентилениң корреспондентиниң демчыдып турары-биле алтыр, апрель 10-да Американың национал гвардиязыңың дивизиязы Кореяда турар америк шериглерниң со-дуру-биле Токиода чедиң келген. Национал гвардияның өскө дивизиязы Японияга арай соңдай келер. (СЭТА).

Америк империалисттер шериг баазаларының четкилерин бүгү чурттарда калбартып турарлар

НЬЮ-ЙОРК. «Чинго сан таймс» солунуң Вашингтон корреспондентизи Куңуң бийик турары болза, Катышкан Штаттар бомбачы баазаларын бүгүлө чурттарда калбартырын орданкып турар болгаш амгы үеде боттарыңың шериг-агаар күштеринге чаа азы бол-базыраткан баазаларың салып алыр дугайында алды чурттар-биле чу-галлажышкыңнарың чорудуп турар. Испания болза, атлантик пактызыңың киринкичи болуп, ол Катышкан Штаттарга база бээрин «шиптирлиг» болуп турарын көрө тура-ла Катышкан Штаттар Испания-биле чажыт чур-галлажышкыңнарың чорудуп турар. Ындыг болза-даа амгы болуп эрлп турар чу-галлажышкыңнар Катышкан Штаттарга база бээриниң дугайында чу-галлажышкыңнары дугурулгалга чедирер деп Пентагонун (АКШ-та шериг министрствозу. — Ред.) төлөөлөкчилери манал турарлар — деп Ку бийик турар.

Саудовская Аравияның Хааны Ибн-Сауд дайың-даа, тайбың-даа үезинде Дахранда аэропорту аңылгаары дээш АКШ-тың эргелерин калбартыр дугайында чу-галлажышкыңнар чоруу-АКШ Дахранда америк шериг танкерлери, самолеттары чорудуп турар.

АКШ болза, Дахранда баазаны, ылаңгы кывар чүдүлгү хандыртанарыңың станциязы калбартыр деп планнап турар.

Атлантик керезинге Турцияны кириштирип турар, Турцияны баазаларын алыр дугайында амгы үеде Вашингтон биле Анкараның арасында чу-галлажышкыңнар чорудуп турар деп Ку айтып турар. Адаанда аэродрому америк тып турар.

Триполиде чу-галлажышкыңнар бодунга быжыглар дугайында Катышкан Штаттар ол ышмак Эмир, Иприс, Эс-сенусс-биле чу-галлажышкыңнары чорудуп турар.

Францияның национал хуралы реакциялыг соңгулда системазының төлөвилелин бадылаан

ПАРИЖ. Национал хуралга Францияда туруп турар соңгулда системаның ниити-биле өскөртүп дугайында төлөвилелиң талазы-биле бадылаашкын болган. «Франс Пресс» агентилелиң медээзи-биле алтырга хоойлу төлөвилелин шоолу эвес улуг нуруузуңуң бадылаашкыны-биле хүлээп алган, чүдүлгү 514 депутаттардан 263 кижи төлөвилел дээш бадылаашкыны берген болгаш 251 кижи укур бадылаан.

Француз реакция соңгулда реформазы чорудар талазы-биле белетилди шагда-ла эгелзэн деп чүвө билдинер. Ындыг болза-даа, радикалдык партиязыңың «улусу-республиканы шимчээшкын» деп католиктик партия-биле болгаш барың социалисттер-биле арасында чамдык чөрүлдөөлөрүң чыда-галы-биле француз чааа хоойлу төлөвилелин парламентке бадылаарың мынчага чедир чедиң ал шыдавың келген.

Чаа соңгулда системазыңың төлөвилели оң бүгү чүдүлгү-биле Рене Плевизиң чааа аныкдап кылган турган, ыңчангаш Кайиң амгы чааа белектерин реформаны чүгө күүсеткен.

Француз реакцияны соңгулда талазы-биле бо хемчеглериниң укур болза, национал хуралдан коммунисттерни үндүрүн чедиң алары болур. Америк империализмин эргезеңниң боо-чепсеглээриниң дүргөдөли, дайн белек-келлиң политиказын чоруттуушаан, француз чааа чурттуң коммунисттер партиязыңа болгаш өскө-даа депшилетиг организацияларга удуртурган калбак улус массаның шиптирлиг удурла-вышкыныңа таварып турар.

реакциялыг система-биле ону солаашкының укуру ол тур.

Департаментини бадылаарыңың принциптин ботландырарда, дүрүмдө чок чүдүлгү кирип турар, чүл дээрсе, чуртталга чонун саныңың талазы-биле аңгы-аңгы болуп турар департаментилерден бир дөмей саныг депутаттарың соңгуур. Бо чорук ылаңгы пролетар чонун төп болгаш соңгу чүкү үлөтүрүп департаментилерге согуушкуну таварыштырар.

Оон ыңай хоойлу болза, партияларның блоктажыр эргезин баш укур кырып турар. Бо эргези реакциялыг партияларга берип турар болгаш олар чаңгыс аай блок болуп алгаш соңгулдар үезинде коммунисттерге удурлап үнө-рин бодат турарлар. Реакциялыг партияларның блоктажыры соңгулданың бо чаа системаныңың кол чүдүлгү болур. Парламентиниң орунунарың үлөкүр дугайында боттары баш укур дугурулушаан, реакциялыг партиялар коммунисттер партияны кандидатарыңа укур боттарыңың кандидатарыңың ниити ченгис даңазаны кылдылар.

Хоойлу төлөвилел депутатка кандидаттары бир даңазыдан өскө даңазык кирир болгаш «чаа даңазыны тургузаар дугайында соңгулдарың эргезин база баш укур көрүп турар. Реакциялыг партиялар деголлчулар-биле блокту тургузуруңа канкар арганы херезең, чүгө дээрсе бо партиялар болза, «Француз улустуң катышканы» деп адатылган Де Голльге баштаган партия-биле блок тургузырыңдан «ойталап турар» деп аңыл-биле ыңдыг чүвени кылып турарлар.

Национал хуралдан хүлээп алган соңгулда системазыңың чаа төлөвилелин республиканың чөзүлгөсүнде парламентиниң ийи дугаар палатазыңа бадылаары-биле кирир. (СЭТА).

Соңгу атлантик эвилели хөдөлишкенинде Барың Европача шериг чорудар дугайында резолюцияны АКШ-тын сенаты чүдүлгү деп көргөн

ВАШИНГТОН. Агрессия Соңгу атлантик шериг эвилелинде көрдүгөн хүлээлгелериң күөөдешкенини деп адаар чурумчу өзүгаар Барың Европача шериг чорудар дугайында резолюцияны АКШ-тын сенаты чүдүлгү деп көргөн.

Резолюцияны өзүгаар Европача америк 4 дивизиялары чорудар, ол болза, Барың Европада шагдала туруп турар америк шериглер-биле кады «Соңгу атлантик эвилелиниң шериг» деп адаар шеригниң кезээ болуп болгаш генерал Эйзенгауэрниң командьаланың ааңгана турар.

Европаны «камгалаларыңың» планнарын күөөдир үеде өскө чурттарың күр күштеринден аңгыда, Барың Германияның болгаш өскөлериң-даа күр күштерин эргекч хандырар деп сенат-

тын санал турары өзүгаар резолюцияга сенат Маккартиниң чазалгазын сенат ол ышмак чүдүлгү деп көргөн.

Сенатта чазактың талагалчылары Маккартиниң чазалгазыңа удурламышшаан, барың шериг эвилелинге барың герман болгаш франкошу шериглерни кирирге олар чөпсөзөргөш турар болгаш төлөөлөкчилериниң палатазыңың оза шиптирлиг негевей турар резолюцияны чүдүлгү деп көрүшшаан, сенат оон улаштыр, төлөөлөкчилерниң палатазыңдан чүдүлгү деп көрдүгөн өскө шак ыңдыг резолюцияны хүлээп алган. (СЭТА).

Соңгу атлантик эвилели хөдөлишкенинде Барың Европача шериг чорудар дугайында резолюцияны АКШ-тын сенаты чүдүлгү деп көргөн

ВАШИНГТОН. Агрессия Соңгу атлантик шериг эвилелинде көрдүгөн хүлээлгелериң күөөдешкенини деп адаар чурумчу өзүгаар Барың Европача шериг чорудар дугайында резолюцияны АКШ-тын сенаты чүдүлгү деп көргөн.

Резолюцияны өзүгаар Европача америк 4 дивизиялары чорудар, ол болза, Барың Европада шагдала туруп турар америк шериглер-биле кады «Соңгу атлантик эвилелиниң шериг» деп адаар шеригниң кезээ болуп болгаш генерал Эйзенгауэрниң командьаланың ааңгана турар.

Европаны «камгалаларыңың» планнарын күөөдир үеде өскө чурттарың күр күштеринден аңгыда, Барың Германияның болгаш өскөлериң-даа күр күштерин эргекч хандырар деп сенат-

тын санал турары өзүгаар резолюцияга сенат Маккартиниң чазалгазын сенат ол ышмак чүдүлгү деп көргөн.

Сенатта чазактың талагалчылары Маккартиниң чазалгазыңа удурламышшаан, барың шериг эвилелинге барың герман болгаш франкошу шериглерни кирирге олар чөпсөзөргөш турар болгаш төлөөлөкчилериниң палатазыңың оза шиптирлиг негевей турар резолюцияны чүдүлгү деп көрүшшаан, сенат оон улаштыр, төлөөлөкчилерниң палатазыңдан чүдүлгү деп көрдүгөн өскө шак ыңдыг резолюцияны хүлээп алган. (СЭТА).

Эртем аңылдакчыларының бүгү делегей федерациязының сессиязы

ПАРИЖ. Язы-бүрү чурттарың 35 муң аңыг эртемдөөннөрүн катыштырып турар эртем аңылдакчыларыңың Бүгү делегей федерациязының ийи дугаар сессиязы март 10-да Парижде амыттыган.

Сессияның чу-галлажыр айтырыңага туруп турар айтырылган болза: бүгү делегейде эртем аңылдакчыларыңың бийдалыңың дугайың; эртемни тайбың сорулгаларга аңылгаар дугайың; язы-бүрү чурттарың эртемдөөннөрүң арасында харылзааның дугайың; эртем аңылдарын планнаар дугайы.

Президиумде — Жюлио-Кюри, федерацияның оралкыч даргазы профессор Бернал болгаш федерацияның чингине секретари Кроутер.

Жюлио-Кюри сессияны аңытпышаан, Францияны иштиги херектер министрствозу Кыдаттың, Чехословакияның, Болгарияның болгаш Польшаның эртемдөөннөрүң чамдык төлөөлөрүң Францияге киреринге чөпсөзөргөш бийиктер бээринден ойталаан деп айтыпкан.

Эртемдөөннөрүң бүгү делегей конференциязыңың чу-галлазын Жюлио-Кюри

демдеглөөн. «Социал амыдыралга эртемдөөннөрүң харысалгазы улам-на өзүп турар деп чу-галлаан. Эртем кижини аңыл чорудулгазыңа элзэн халды-мырларың көргүзүп турар. Бис болза бисти тооп көрүп чу-галла күш болуп турар бис. Эртем — шинчилелдерниң түңнелдери кижиги төрөлгөтени чагай чуртталгага кирир укурлуг, кижилерге чемиң бээр укурлуг, туберкулез, рак болгаш өскө-даа ваарыларың аңып эртеринге эртем кижилерге дудалаар укурлуг. Ындыг болза-даа бо үеде дайың белектелиңе уланган элзэн күженишиңиниң ал чорудуп турар. Делегейниң дайыңың чаңгыс айыңың ортээ Сахара дээн ышмак кургаг элзениң черни бүрүнү-биле сугтарар арганы берип болур...

Бир эвес кижилер боттарыңың хамык күженишиңиниң дайыңа эвес, харың кижиги төрөлгөтениң чагай аңылды-газыңе улаңдырган турар болза, ол бөйбөлдөр дайыңың үнүп болбас ыңдыг бадалдарын тургускан турар ынык».

Эртем аңылдакчыларыңың Бүгү делегей федерациязының чингине секретари Кроутер эртем аңылдакчыларының Бүгү делегей федерациязының сессиязыңа чоруткан чамдык чагааларыңың пом-чуп дыңнаткан, ылаңгы ССРЭ-ниң Эртемнер Академиязыңдан чагааны, Францияны эртемнер академиязының президентиндең, англи физик Блэклеттен болгаш өскө-даа чурттарың эртемдөөннөрдөн чагааны.

Оң соонда федерацияның оралкыч даргазы Бернал эртем аңылдакчыларының Бүгү делегей федерациязының сессиязының аңылыңа киржир-биле Францияге кирериниң чөпсөзөргөш элзэ-байн барган элзэн хөй чурттарың эртемдөөннөрүң хөй-хөй төлөөлөкчилери Прагага чымылган деп дыңнаткан. Прагага чымылган эртемдөөннөр-биле дөрт харылзаа тургузары-биле ийи төлөзи соңгаан, Парижде сессияның аңылчын дугайың дыңнадыры-биле олар бо хүн Прагага чоруптар.

Хуралдын сөөлүндө комиссиялар соңгаан, олар эртем аңылдакчыларыңың Бүгү делегей федерациязының сессиязыңа чу-галлажыр элзэн хөй айтырылган талазы-биле шиптирлерни белеткээр. (СЭТА).

Кезек бөлүк тараачыңнар Ранковичиниң полицияларыңа боо чепсектиг удурларың турарлар. Цазин хэорайның кыдыгылыңа тараачыңнар боозун туруп алгаш боттарыңың эт херекчилер фашисттер дөргөбелерден камгалал турганнар. Тура-халчыл көлөңнөрүңи томаарыгы-биле Баян Луза хоорайдан 179 дугаар полканы чорудупкан турган. Элөөн хөй шыңгы тулушкуннарыңың сөөлүңдө тараачыңнар дагже аткаарлай бергеннөр. Раковичиниң полициялары Цазинде тайбың чурттакчыларың черлик арастан өзүзү-биле аажылап эгелзэн. Араатанзаан полициялар кижилери, херезеңнерни, кырганнары-даа, бичи уруглары-даа хамаан чокка ол-ла черинге боолал өлүрүп турганнар. Капитал Орчич Луна болгаш подполковник Милутич солдаттар көрүп турда-ла дөрт бичи уругларың өлүргүлгүлүп кааннар. Цазинге болгаш оң кыдыгылыңа 800 аңыг кижилерни туруп бажынаан. Тайбың чурттакчыларың дүржөк багы-биле аажылап турганың көрөш, солдаттарның ортузунда улуг килеңчөшкүнү көрдүп турган. Поручик Милош Маняиче укурткан элөөн хөй солдаттар болгаш унтер-офицерлер тура-халышкан тараачыңнарың талазымче шилчи бергеннөр.

Солунда Сирияны болгаш Лизаның улустарыңың тайбың дээш демиселиниң дугайында Бейруттан чагаа болгаш өскө-даа материалдар парлаганын.

ТУРАЗЫНДА ЧАНАП ТУР

—Че, бистин хөтөөвиске ажыктыг хире чүлүг сен, көрөөлөм чээ! СЭТА-ның прессклешеви.

Чазалга